

İNİSİR

DOĞA KÜLTÜRÜ DERGİSİ / 22 NİSAN 1999

BAK,
YAKLAŞIYOR FIRTINA

26 NİSAN 1986:
Çernobil nükleer kazasında
ölenlerin anısına...

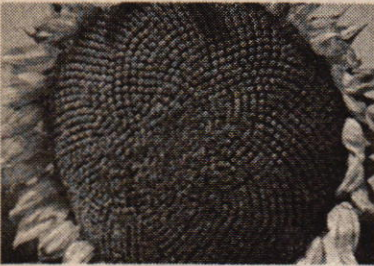
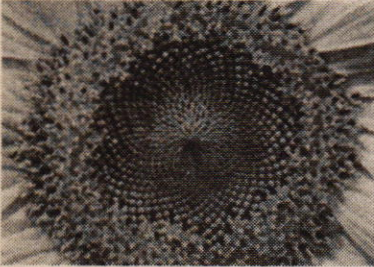
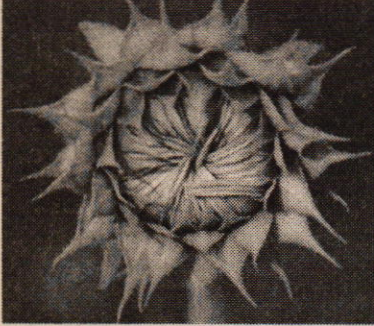
ÇERNOBİL'DE
OLMASINI

DÜŞLERİNİ MASMAVİ
YÜREĞİNİ ATEŞLİ TUT

"Yarın bir başka gün...
Yarın daha güzel olacak her şey
Yarın güneş daha çok göz kamaştıracak
Avuçlarında sıcak bir çift avuç
Başında mavi bulutlardan bir şapka
Çok ince ve güzel şeyler söyleyeceksin
Çiçek bakışlı sevgiline"
(...)

DAHA DA MERHABA!

*İnsanlık taribi, ölümler-kıyımlar-
katliamlar-savaşlar taribidir.
Benliğimizde yenemediğimiz*

Uzunca bir yürüşün adını koymak zamanı geldi. Yollardan ve yıllardan sonra bu ülkede yaşamın ne demek olduğunu bilerek sırtlandık yükümüzü biz üniversiteliler birer ikişer bulduk birbirimizi, kimimiz kentinde kesilen portakal çiçeği olmak istiyordu, kimimiz bir sahilde kum; pamuk tarlasına düşen gün ışığı, alınteri... Pınarın gözünden su içer gibi hava-su-ekmek istiyordu kendini satın almadan. Okulunda emniyet tedbirlerinden kesilen sarmaşıkları, köylerinde yakılan ormanları rant ekonomilerine peşkeş çekilen göletleri, dağları ovaları istiyordu insanlarımız...

Yaşama hakkımız üzerine oynanan bir oyun var bugün ülkede ve dünyada, daha çok kazanmak mantığı üzerinden işleyen kapitalizm kurduğu zembereğin kısıcılarını halkların yüreklerinden tutuşturuyor. Düşlerimizi bizden çalan parababaları, silah tüccarları, rantçılar, kanun koyucular, onlara uyanlar, kanun uygulayanlar, yaşadıkları keşmekeşin adına "bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" diyen tarih pazarlamacıları haritaları önlerine alıp cetvellerle bize hudut belirleyenler aslında belligimizi, özgürlüğümüzü bölüyorlardı. Benliğimizde yenemediğimiz bir savaşta yüzyıllardır öldürüyoruz, yok ediyoruz, tüketiyoruz, umutlarımızı, geleceğimizi, dünyamızı, insanlığımızı; savaşıyoruz. Savaşlara karşı yüzümüzü gaz maskeleriyle koruyoruz, ormanları kesiyoruz, oksijen tüpleri fabrikası kurmak için, hayvanları öldürüyoruz, onların kürkleri insanlığımızı örtün diye.

Bugün ülkede yaşanan özelleştirme politikaları üniversitede sağlık-egitim-bilim hakkımızı paralandırmakla kalmıyor bizi bir-birimizden kopuk, aramızda örümüş, kumdan kalelerimize kum taşıyan paryalar haline getiriyorlar.

Bugün yaşamı, doğanın kültürünü savunmak demek yaşamın tüm alanlarında ...

Özgürleşmek, topyekün bir mücadele perspektifi sunmalıdır. Yalnız toprağımız gidiyor aman onu koruyalım demek, suyumuz kirleniyor, havamız bitiyor demek anlamlıdır ama bugün kirlenen, ifal edilmiş insanlığımızdır da aynı zamanda. Bugün insanlığımız, hayvanlar, doğa hep birlikte mücadele etmelidir. Egemenlik ilişkisi doğurmayan bir doğa kültürünün mücadelesini vermek yaşamımıza, düşlerimize, geleceğimize

sahip çıkmaktır. Bergama Halkının kendi yaşamını, doğasını, hayvanları ölümlere takılan altına tercih etmediği gibi, toprağı, suyu, havayı, insanlığı ayrı ayrı birbirine tercih edemeyiz. Yıkıcı ve yok edici dürtülerimizi kontrol altına alıp, insanlığın şiddet kültüründen beslenen düşlerini doğa kültürüyle örmeliyiz.

Önümüzde duran Nuh'un gemisine binmeyeceğiz, yine ayaklarımız yeryüzüne basacak, aşkın yüzünü kuruncaya dek savaşaacağız, savaşla, açlıkla, kıyımlarla, katliamlarla, susuzlukla...

Üniversitede olmak ve onun olanaklarından yararlanmak, üniversiteli olmak demek değildir. Yaşadığın mekandan, kahverengi duvarlardan, bataklığa dönen kantinden, plastik bardaktaki çaydan, kuşlamadan, pullamadan, afiştten, anfideki hocasından ses tonundan, nükleer çığırkanlığundan başlayıp rahatsız edelim kendimizi. Sonra mahallemizdeki çöplerden, kentimizde vurulan kedilerden ve köpeklerden, saygın günlerde şehir dışına çıkartılan sokak çocuklarından, işten atılan işçiden, denizde mazota boğulmuş balıklardan biri olabiliriz. Bu yaşam hepimizin ve yaşamı biz kuracağız. Umuduna sahip çıkma sorumluluğundan kaçmamaktır iksir. İksir, yaşamı örgütlemenin çanlarını çalıyor. Aynaları kır, suretini sal sokağa, iksirini sal unutulmuş kentlerde. Çamlıhemşin'de kesilen binlerce ağaca toprak, suyu kesilen alabalıklara su ol. Akkuyu'da-Sinop'ta nükleer batağın karşı halk ve dünyada insan... İşte bu insanı üretmenin, doğa kültürü yaratmanın kilometrelerine ... Bir Arnavut duyarlılığıdır Kosova'da insan kalabilmenin; her türlü çıkar ilişkisinin, politik hesabın dışında...

Türkiye'nin sömürden taraf olduğu dünyadaki ve coğrafyasındaki her sorunu militarizmle çömesine, Kosova'ya, Irak'a asker göndermesine karşı biz Kosova'da, Irak'ta ve tüm dünya coğrafyasında yaşamdan tarafız. İnsanların ölmemesinden, kültürlerin yok olmamasından yana. Göçe gönderilen binlerce Kosovalı ile tren yollarında. Mayın bırakılan ve bizi buraya hapsedenlere inat dünyayı mayınsızlaştırmaya yürüyoruz, şarkılarımız yarım kalmasın diye.

İksirlerimizi sokağa salıyoruz. Gökyüzünün maviliğinde karşılaşmak umuduyla iksirdir göğsümüzden düşen yaprak.

ARDINDAN...

Kimilerinin buzdolapları ağzına kadar dolu, kimilerinin buzdolabı bile yok.

Ama, biz, aç veya tok, paylaşımı özendiren, küskünleri barıştıran, insanları kaynaştıran bir bayram daha yaşadık. Kendimizi kızgın kumlardan serin sulara atmak için kilometrelerce yol teptik. 10 günlük "iş yapmama" günlerimiz artık bayramlar. Apartman arasına sıkışmış sevinç günlerimiz...

Hava sıcak, bir de sokaklar, mahalleler boyu et ve kan kokuları... bir ağacın dalında sallanan şişmiş bir hayvan bedeni, onun kanıyla boyanmış alınlarımız ve akşam yenecek güzel bir yemeğin düşü...

Akraba, komşu ziyaretlerimizi; suratımıza yapıştırılmış bir gülücük ve ellerimize bulaşmış hayvan kanlarıyla, kolonya kokuları arasındaki hoş beş muhabbetler oldu.

Akşamları evlerimizde, televizyondaki pisliğe bakarken, afiyetle yiyoruz etlerimizi... Neredeyse küvetlerimizde keseceğiz hayvanları ve buzdolaplarının buzlukları ağzına kadar et dolu artık...

Ülke çapında 10 gün boyunca seferberlik ilan edip, yüzlerce, binlerce hayvanı aynı anda boşaltıyoruz. Ot obur yapıya sahip insanlar için tuhaf bir "bayram". Yoksa, o hayvanların postlarıyla, içimizdeki yok etmek dürtüsünü, vahşeti mi gizliyoruz?

Koyun gibi milletiz zaten, kesecek koyun bulamadığımızda, birbirimize mi saldıraca-

ğız? Kan akıtma dürtümüzü böyle mi tatmin edeceğiz?...

Artık "paylaşım / dayanışma" tuhaf bir yere denk düşüyor yaşamlarımızda...

Peki ne demek "dayanışma / paylaşma"? Yıl boyu çalışmanın yorgunluğunu "pay" ıyoruz. 10 günlük tatile "dayan" ıyoruz. Böyle bir şey mi acaba?

İhtiyacımız olmadığı halde milyonlar saçarak, sırf adı "yoksullara yardım" olsun diye aldığımız hayvanları katletmek mi?

Peki, küskünleri barıştıran bayramda, doğaya söyleyebilecek sözümüz, ona bakabilecek yüzümüz var mı? Doğayla ilişkilerimiz bozulmuyor mu?

Kendi halinde, hiçbir şeyden haberi olmayan, tek derdi beslenmek olan koyunlara haksızlık ediyoruz sanki. Onları doğal yaşam ortamlarından koparıp öldürerek...

Bir kurban bayramı daha geçti...

Öbür bayramı; eğer kurban keseceksek; kurbanı kentin varoşlarında keserek, o insanlarla bayramı paylaşarak ve aynı sofradan yiyerek etleri; geçiremez miyiz acaba? Sarfettiğimiz milyonlar, bütün bir kışı naylon çadırlarda geçiren Adana depremedelerine giyecek/yiyecek olamaz mı? Ama pek de gerek yok aslında. Paylaşımı tüketiyoruz artık bencilliklerimizde, tüketim çılgınlığımızı körüklüyoruz.

Tüm bunları yapacaksa eğer, ne diye kurban kesiyoruz.

SEÇİM

GECEKONDU VE KÜLTÜRÜ

Ülkemizin egemenlik ilişkileri sahasından biri olan iktidar koltuğunun paylaşım savaşı 18 nisan 1999 günü. O gün hepimizi ekonomik bir dolu sonuca yol açacak olan seçim özünde kentlinin pek umurunda olmazken kentvaroshlarında yaşayanlar gecekondulaşmanın ivme kazanmasına sebep oluyorlar. İstanbul'da seçim döneminde günde 78 kaçak konut yapılıyor. 1 milyon 590 bin konuttan sadece 520 bini yasal. Yani son 3 yılda yapılan 150bin binadan sadece 10 bini yasal. Kendini yasalığa adanmış Türkiye parlamentosu ve onun partileri imar ve izin problemini çözecekleri vaatlerin ardını arkasını kesmiyorlar. Proje üzerine proje üretirken kent planlamasına değinmiyorlar bile.

Kaçak konutlar bugün barınma aracı olmaktan çok yağmaya yöneliktir. Çoğu kentli sayılabileceklerin birden çok evi varken yoksullar ise hala çadırlarda naylon kulübelerde yaşıyor.

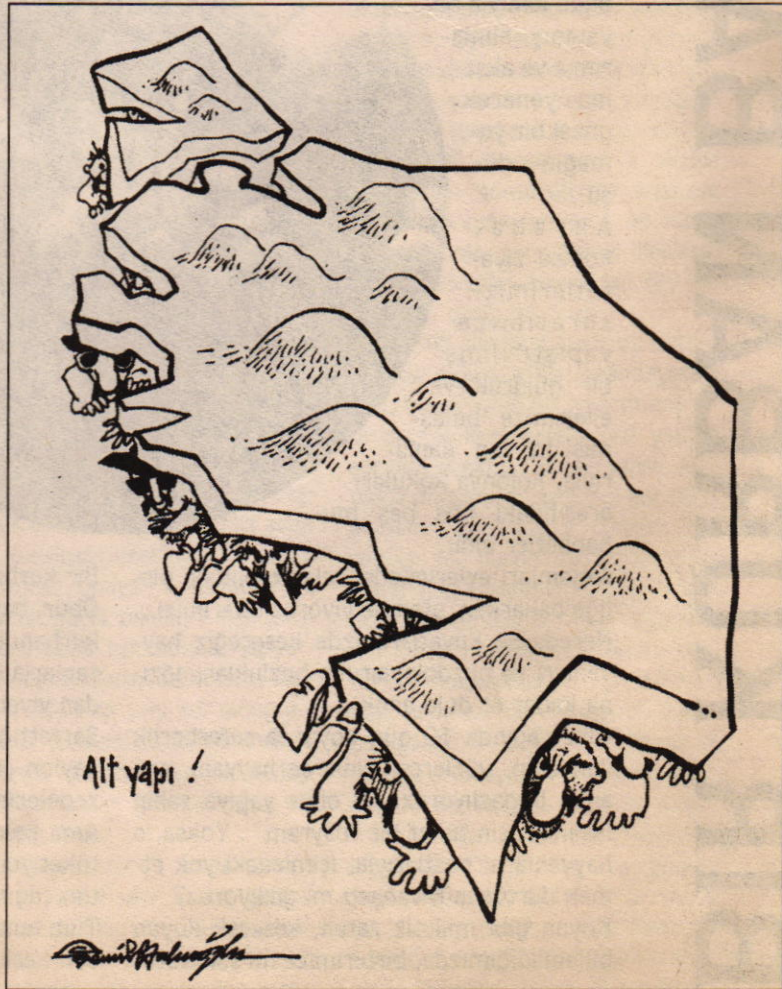
Av yarışına giren belediye başkan adayları kendi imkanlarıyla gecekondulaşmayı sistemleştirip, seçim döneminde onları tamir ediyorlar. Gecekondu bölgelerinde ise tek katlı, barınak modelinde, banyosuz nerdeyse tuvaletsiz evleri ise yıkıp yerine Adaköy, Eryaman vani evler yapacaklarını taahhüt ediyorlar. Bu kadar inşaat mühendisinin neden milletvekili ve Belediye Başkanlığına soyunduğunu anlamak kolaylaşıyor. İnsanların barınma sorunundan yağma kültürüne hizmet eden çok katlı, tuğla ile örülmüş neredeyse villa kıvamında evler kendilerini aklamak için yoğun kulisteler, Belediyeler 150 günde. 12-14 Saat çalışıp evine ekmek götürmekle uğraşan gecekondu sahiplerinin üzerine dozerlerle giderken seçim herkesi aynı statüye kavuşturmuş gibi. Ge-

cekonduya ekmek dağıtılıyor gecekondulaşmaya vaat (biz sizin imar sorununu çözeriz) aman çözün! Hep birlikte yönetelim şiarıyla seçim çalışması yürüten partiler, bir yandan da hepimize sorarak kentin gördüğümüz, görmediğimiz her yerini afişleyip kentin dokusunu sağolsunlar renklendiriyorlar, seçim otobüsleriyle kulağımızın pasını siliyorlar. Seçim sonrası birlikte yöneteceğiz diyenler umarız önce kenti bu afiş ve bez flamalardan korurlar. Sonra da tek derdi barınma olan gecekonduya gidip gece-

kondulaşmaya vaat (biz sizin imar sorununu çözeriz) aman çözün! Hep birlikte yönetelim şiarıyla seçim çalışması yürüten partiler, bir yandan da hepimize sorarak kentin gördüğümüz, görmediğimiz her yerini afişleyip kentin dokusunu sağolsunlar renklendiriyorlar, seçim otobüsleriyle kulağımızın pasını siliyorlar. Seçim sonrası birlikte yöneteceğiz diyenler umarız önce kenti bu afiş ve bez flamalardan korurlar. Sonra da tek derdi barınma olan gecekonduya gidip gece-

kondulaşmaya vaat (biz sizin imar sorununu çözeriz) aman çözün! Hep birlikte yönetelim şiarıyla seçim çalışması yürüten partiler, bir yandan da hepimize sorarak kentin gördüğümüz, görmediğimiz her yerini afişleyip kentin dokusunu sağolsunlar renklendiriyorlar, seçim otobüsleriyle kulağımızın pasını siliyorlar. Seçim sonrası birlikte yöneteceğiz diyenler umarız önce kenti bu afiş ve bez flamalardan korurlar. Sonra da tek derdi barınma olan gecekonduya gidip gece-

Gecekonduya evet, gecekondulaşmaya hayır; hepimiz yönetip hepimize ev, aş, özgürlük gelene dek.

Kürekler Elimizde, Silahlar Ensemizde

GAP Kapsamında bir köyün boşaltılmasıyla imar edilen Atatürk Barajını "yeşil"lendirmek için ordu duruma el koydu. Kasım ayı ortalarında, 8 bin hektar alana 5 milyon ağaç dikildi asker-öğrenci "işbirliğiyle." Peki, neden böyle bir işbirliği?...

Böyle bir etkinlik evlerinden göç ettirilen, potansiyel terörist, gazetelerde boy boy haber olan, olmayan çevre halkıyla yapılamazdı herhalde. Acilen fetva çıkarıldı üniversitelere "üniversite öğrencileri toplatılsın, büyük şehirden, bu şirin ilimize getirilsin. Kendilerine, çevrelerine, yaşamlarına yabancılaşan daha çok yabancılaştırılan, kendilerini ancak böyle etkinliklerle ifade edebilen yeni tip üniversiteli içinse, bulunmaz bir fırsat bu ağaç dikme faaliyeti. Kırsalın "in" olduğu şu günlerde. İstanbul'dan 7, OHAL'den 5 üniversiteden toplam 4 bin öğrenci alındı ağaç dikme kampına...

Çevre köy halkı çok içeriyor bu duruma, "biz diyor ağaç dikemez miydik bu topraklara İstanbul'dan adam geldi bir sürü." Cevap yok, yazmıyor hiç bir kaynakta.... Peki, blue-jeanlı, makyajlı, ilk kez toprak görmüş, sıcak yuvasından çıkıp çadırlarda börtü-böceklerle bir asker yaşama mahkum edilmiş gençlik, ne yapıyor o gurbet ellerde...

"Sabahlara kadar yaşamlarını, son lokmalarına kadar aşlarını, ektiği fidandaki umudunu paylaştı" sanmayın. Bir asker disipliniyle geçirdi, 20 gününü, ama mutlu; "hizaya geldik;" diyerek. Fidanları ekip ulvi görevini yerine getirdi gündüzleri önceleri. Sonrası yine popüler, yozlaşmış yaşam... Postaneye koşturup, eşe dosta haber ulaştırdı, bugünü de sağ-salim bitirdik diye, gece için kuaföre gitmeden önce. Sonra eğlence zamanı, çılgın Gençlik Haluk Levent'iyle, İbosuyla OHAL'de... Gündüz kendisine, tuttuğu parayla balığı uzatan amcaya "kaç para abi" bu diye soracak kadar yeşil bakışıyla Amca "insanlık ölmedi burada, burası İstanbul değil, diyor.

Zamanında teröristlerin saklanması kolaylaştırıyor diye binlerce ağacı katleden zihniyet işte böyle "yeşil"lendiriyor bu toprakları.

UCUZ ATLATILAN FACİA, UCUZ ATLATILAMAYACAK FACİALARIN HABERCİSİ

Yeni yılın ilk günlerinde İstanbul-İkitelli'de meydana gelen radyasyon kazası, radyoaktif maddenin yarılanma ömrünün tamamlanmış olmasından dolayı ucuz atlatıldı. Piker ilaç şirketi tarafından kanser tedavisi için yurtdışından getirilen kobalt artığının, yasal prosedür gereği kaplanarak alınan ülkeye geri gönderilmesi gerekirken artık için "Bir hurdacıya satın gitsin" denildi. Bu söz, açılacak bir nükleer santralin atıklarının nasıl "güvenli" bir şekilde saklanacağını şimdiden gösteriyor.

Hurdalıkta kaybolan ikinci nükleer kaynağın bulunamaması ise olayı daha vahim bir hale getirdi. Yetkililer her zamanki gibi "ilginç" açıklamalarda bulundu. Küçükçekmece Nükleer Araştırmalar Merkezi Müdür Yardımcısı Yaşar Özal "Bu olaylarla dünyaya çok kötü reklam olacağız" açıklaması ile insan sağlığına verdiği önemi vurguladı. İkisi ağır toplam 10 kişinin hastaneye kaldırıldığı olayın örtbas edilmesi pek uzun sürmedi. Yakında nükleer yeniden güncelleşmesi ise, Akkuyu nükleer santrali ihalesinin kamuoyuna yansıtılıp nükleer ne kadar gerekli olduğu propagandası ile olacaktır.

Bugünlerde açıklanması beklenen Akkuyu nükleer santrali ihalesine karşı mücadele verilmezse, İstanbul'da yaşanan olaylardan daha ağır sonuçlara gebeyiz demektir. Radyasyona maruz kalanlarsa bir sonraki nesle nasıl çocuklar taşıyacaklar bilmek bile istemiyoruz.

Nükleer Savaş

1945 Ağustos'unun başında üç gün arayla iki dev mantar beliriyor Japonya'nın iki kentinde. 100 bin insan şaşırmadan, ağlayamadan, bağırarak ölüyor birkaç saniye içinde. Yalnız ölüyorlar ama yalnız kalmıyorlar gittikleri yerde. 50 yıl içinde 300 bin kişi daha gidiyor yanlarına ve her yeni yıl binler ekleniyor yüzbinlere.

Yeni dünyayı doyurmuyor bu kadar ölü. Başka Hiroşimalar, Naga-

zakiler istiyor. Merak ediyor yeni dünya en kısa zamanda, en fazla kaç kişiyi öldürebilirim diye. Denemeler yapıyor Marshall adalarından Rangelap'ta, Nevada'da kızilderililerin topraklarında, Kazakistan'da, Avustralya yerlilerinin yaşadıkları yerlerde, Cezayir'de, Pasifik'te, Polinezya'da, Uygur Türklerinin yurdunda. Her deneme binlerce ölüm, binlerce hormonlu domates gibi bebe getiriyor yeni dünya'nın sofrasına.

Bütün yeryüzünü bir savaş cephesi olarak görmek istiyor yeni dünya. Havamızı, suyumuzu, ekmeğimizi, silah yapmak istiyor.

Bilimi savaş teknolojileri için kullanıyor. Bize, teknolojiyi cep telefonu diye yutturuyor. Biz de yemek artıklarına koşuşan köpeklerle dönüyoruz. Aslında teknoloji silahtan, ölümden başka hiçbir şey getirmiyor, çünkü bilim yeni dünyanın emri altında.

Bunlar sadece yumuşak öldürücü (soft kill) silahlar varın gerisini siz düşünün.

Ölüme, savaşa yatırım yapıyor yeni dünya. Sömürge istiyor. Aptalaşmış halklar, tek tip, tek renk istiyor. Hiroşima'da, Nagazaki'de, Afrika'da, Vietnam'da, Bosna'da, Filistin'de, Halepçe'de deniyor yeni silahlarını ve biz hâlâ silahsız, savaşırsız, sınırsız, ırksız, inançsız bir dünya hayal ediyoruz.

BERGAMA HALKI KAZANDI

Bergamalıların siyanürlü altın çıkarılmasına karşı yürüttükleri savaş zaferle sonuçlandı. Bu haklı mücadele yaşamın ve doğanın satılık olmadığını, çevrenin ve insan sağlığının tüm siyasal ve ekonomik kayıplardan daha önemli olduğunu gösterdi. Uzun süren bu direniş, çevreyi ve insanı yok etmeye çalışan zihniyetlerin karşısına çıkacak duyarlı insanlar için bir umut bir önder olacaktır.

Bergamalılar, bu direnişleriyle Birleşmiş Milletler'e bağlı UNEP tarafından verilen Sasakawa Çevre Ödülü'nde Türkiye'nin adayı olarak gösterilmeleri kesinleşti.

Siyanürlü altın çıkarmayı engelleyen Bergamalılar şimdi ise Eurogold firmasına ait şantiye, alet ve makinelerin bölgeden sökülüp atılması için mücadele edeceklerini söylüyorlar.

EŞYA SOFRASI NE OLA KI ?

AÜHF'de bir sofraya açtık. Özlemlerimizi, umutlarımızı dizdik, biriken yaşamışlıklarımızı serptik bu sofraya.

Hani sizin de vardır ya, yıllardır atamadığınız bir kırık anahtar. Bir tahta kapıyı değil belki ama, pek çok kapıyı açıyordu aslında bu anahtar

Mal varlıklarımızı paylaşmak için, fiyat biçmeden, ortak yaşama sunduk eşya sofrasını. Havanın, suyun, enerjinin, ekmeğin, yaşayabilmenin "satılık" olduğu dünyada gözden kaçan bazı değerleri tırnak içine almak isterdir. Dünyanın florası bozulmamış iki yüz yerinden birinin katledilişi, Çamlıhemşin'in satılışı, "gözlerden irak" tutulmamasını istedik. Yaşamlarımızın orta yerine oturduğumuz ben'imiz, meğer bizleri eşyalara, dört duvarlara o denli bağlı kılmiş ki, gittikçe artan "doğa" kısımlarını "doğal" kısımlar olarak görmeye başlamışız.

İşte tam da bu yüzden parmaklarımızın arasından akıp gitmekte olan hayatlarımız olduğunu farketmemişiz...

İşte tam da bu yüzden, AÜHF'de bir sofraya açtık; üstüne özlemlerimizi, umutlarımızı dizdik...

HASANKEYF'İ KURTARALIM

Anadolu kültürlerinin ve inançlarının ilk bulunduğu kent diyebileceğimiz Hasan Keyf bugün de Anadolu'da Ortaçağ'a ait bütünlüğünü koruyabilen tek kent olmasına rağmen, İlisu barajının suları pıltında bırakılarak yok edilme tehdidi ile karşı karşıya.

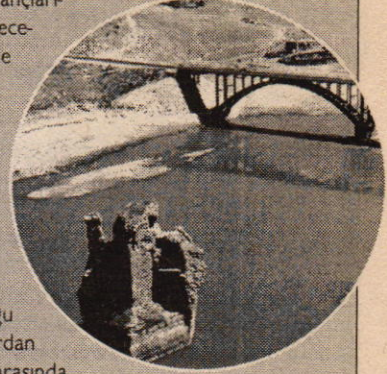
Hasan keyf ilk defa yok edilmeye çalışılmıyor. M.Ö. 9 ve 8. yüzyıllarda kurulduğu tahmin edilen kent ile çağlardan beri Doğu ve Batı dünyası arasında siyasal ve coğrafi sınır olan Dicle Nehrinin

yanı başında yer aldığı için tarih boyunca bu iki dünyanın kavgasında kale görevi görmüştür. Asur, Urartu, Roma derken Ms. 451'de bir Süryani Psikoposluk merkezi olan Hasankeyf, daha sonraları Bizans, Emevi ve Abbasilerin egemenliğine geçmiştir. Abbasilerin nüfusunun azalmasıyla beraber, hilafetin diğer eyaletlerinde olduğu gibi hakimiyet yerel güçlerin eline geçmiştir. Mervani ve Hamdani-lerden sonra 1101'de Artukoğullarının eline geçen Hasankeyf, 1231'e kadar Artuk oğullarına başkentlik etmiştir. 1232 yılından itibaren de Eyyubilerin başkenti olan Hasankeyf, tarihteki en büyük yıkımını 1260'ta Moğolların kenti istilasıyla yaşamıştır. Kent tekrar Eyyubi egemenliğine geçmiş, 15 yy'dan itibaren ise Akkoyunlu ve Osmanlıların hakimiyetine geçmiştir.

En büyük yıkımını Moğol istilasıyla yaşayan kent, kötü talihten Cumhuriyet döneminde de kurtulamamıştır. 1964 yılında yapılan modern köprü ve transit kara yolu Antik kentin içerisinden geçirilmiş tarih tahrip edilmiştir. 1967 yılında ise zamanın Cumhurbaşkanının emriyle tarihi kent dokusunun üzerine beton evler konulmuştur.

Hasankeyf 1978 yılında 1. ve 2. derece arkeolojik sit alanı ilan edilmesine ve kesin yapılaşma yasağı getirilmesine rağmen, Güneydoğu Anadolu Projesiyle İlisu barajı göl alanı altında bırakılmaya çalışılmaktadır. Anadoludaki kültürleri Ahmet Yesevi'ye yamalama gayretindeki Cumhuriyet idaresi yama tutmayan kültür varlıklarını da olağanüstü bir çabayla yok etmeye çalışmaktadır. Keban, Atatürk, Birecik, Kongamış barajları bu yok etme projesinin temel taşlarıdır. Kültürel ve hukuksal açıdan denoşit diyebileceğimiz İlisu barajı ise son girişimlerimiz bir sonuç vermediği takdirde dört bin mağara meskeni, ortaçağın en ünlü köprüsü, onlarca cami, kilise, türbe, zaviye ve kaleleriyle eşsiz bir kültür mirasını sular altında bırakacak. Hasankeyf'i kurtarmak için mücadele eden Hukuk Fakültesi öğrencileri bu amaçla DSİ Genel Müdürlüğü'ne yaptıkları başvurular sonuç vermeyince, 26 Mart 1999 tarihinde öğrenciler tarafından İlisu Barajı projesine karşı iptal davası açıldı. Gelinek noktasında, idari kanalların hukuk devletine ve insan yaşamına saygılı olmasını bekliyoruz.

Kültür varlıklarının bir ülke topraklarında yer alması, o ülkeye olumsuz müdahale hakkı vermediği gibi, bu kültür varlıklarını koruma, bilimsel incelemelere açma ve gelecek nesillere aktarma ödevi yükler. Mirasyedi edasıyla hareket eden cumhuriyet idaresi, İlisu ve benzeri projelerden derhal vazgeçmelidir. Doğa kültürünün dini ve milleti yoktur. Hasankeyf'i kurtarmak insanlığın onur sorunudur. Onurumuza sahip çıkalım, kurtaralım!

CEBECİ KAMPÜSÜ, ÜNİVERSİTE VE ÇEVRE (!)

Ve üniversiteye girdin Demir parmaklıklarla çevrilmiş olduğuna aldanma, hayvanat bahçesi değil, üniversite burası. Henüz parmaklıkların üstüne "İçeri kabuklu yemiş atmayın!" uyarısını bile koymadılar üstelik.

Üniversite yaşama dair umutlarını demir parmaklıklar hapsetmesin. "Yıkılmadım, ayaktaym;" demen gerekecek daha çok çevre düzenlemesi var çünkü üniversitede. Örneğin, demir parmaklıkları atlatınca karşına bir bina çıkıyor. Nazi Almanyasının mimarisıyla inşa edilmiş bu bina, fakültelerden biri, kasvetli havası ve anıtkabiri andıran sütunlarıyla, mezara benziyor, haklısın. Ama öyle "yoksa ölecek miyiz burada?" telaşına kapılma. Yavaş yavaş öldürürler burada insanı, öyle hemen olmaz. Zaten fakülte içine girince daha kolay anlayacaksın ne demek istediğimi.

Kalın, kaba sütunlar yüksek tavanlar, kahverengi duvarlar arasından sızan güneş ışığıyla oluşan kasvetli hava, 2. dünya savaşı sırasında kullanılan hastaneleri andırıyor. Ama tek bir farkı var, burada bizi kurtaracak hemşirelerimiz yok. Herkes kendisinin kurtarıcısı (yaşamlarımızı armağan etmiyorlar, istiyorsak kazanmak zorundayız). Bir çay içmek istiyorsan alt kata doğru inen bir merdiveni takip et. Kantin kesin alt katlardadır. İzbe bir yer olmak zorundaymış gibi. Bir de havalandırmalar doğru dürüst çalışmıyorsa -ki kesin öyledir- başka bir kirlilikle daha karşı karşıya kalırsın.

Bu manzarada insanın içinin daralmasından daha normal bir şey olamaz elbette. Bir de havalar iyiyse, daha fazla içerilerde dolanmadan bahçeye çıkıp, derince bir nefes almak; şöyle çimenlere uzanıp rahatlatır insanı düşüncesiyle, dışarı çıktığında yerde parçalanmış sarmaşıklar görürsen şaşırma. Pencereleri pimapen yapma gerekçesiyle kampüsün tek nefes alma olasılığı da sarmaşıklar tek tek parçalanmaktadır. Yoksa oksijensiz kaldığımızda pimapenleri mi solumamız söyleyecekler biz?

Sarmaşıkların şokuyla ağaçlara doğru yürürken, birkaç işçinin çalıştığını gö-

receksin. Yaklaşıp daha dikkatli baktığında, dökülen yaprakları topladıklarını farkedersin. Yapraklar sanki bu doğanın bir parçası değilmiş gibi çöp muamelesi yapılarak toplatılıyordur. Oysa ne pislikler, ne çöpler var üniversiteden temizlenmesi gereken. Ama üniversitede çevre düzenlemesini yapanların çevre, temizlik ve estetik anlayışlarına göre yapraklar çöp, sarmaşıklar, fazlalık, kahverengi duvarlar ciddiye olunca doğallığına İksir Çevre Topluluğunun, atıkları yeniden dönüşümünü sağlayacak containeri okula getirme tekliflerini reddedip, neden olarak da konulacak yerin olmadığı, containerden sağlanacak gelirin afiş, bildiri gibi şeylerde kullanılabileceği, ya da içine bomba atılabileceği... gibi geyik ne-

denler sunulabilir.

Üniversite(li) den yana olmayan tüm bu çevre düzenlemelerinin, bedensel özü olan insanların burada yaşama sonuçlarını sıfıra indirmesi de çabası. Çevresi bu anlayışlarla çevrelenmiş üniversitelerin, üniversitelerinin de, üniversiteli olmanın getirdiği kimlikten uzaklaşmış ve üniversiteliliye yabancılaşmış olmasının sonuçlarını en yakıcı olarak akşamüstleri hemen herkesin kampüsü terk ettiği anlarda görmekteyiz. Plastik bardaklar- hatta bazen içki şişeleri- bisküvi vb. kapları, izmaritler, boş sigara paketleriyle terkeylenmiş bir kampüs. Üniversiteye dair hiçbir konuda söz söyleme yetkileri olmayan üniversiteliler kampüslerin aslında bir bütün olarak yaşam alanlarımız olduğunu ve sahip çıkmanız gerektiği halinden uzaklaşınca "nasıl olsa çöpleri toplayacak görevliler var" mantığıyla bırakıp gidiyorlar tüm atıklarını. Üniversiteyi üniversitelilerin çerçevesiyle çevreleyebileceğimiz günlerde buluşmak dileğiyle...

Kaybedilenler Ormanı

Her geçen gün birşeyler yitiriyoruz hayatımızdan. Önemmediğimiz ya da hiç tanımadığımız, bilmediğimiz insanları, güzellikleri yok ediyorlar. Kimi zaman yakılan ormanlar oluyor bu, kimi zamansa faili meçhul, çevre felaketleriyle savaşlar sonucu öldürülen, sakat kalan bir dünya.

Yaptıkları nükleer santrallerle kimyasal bombalarla hayatımız çalıyor gözlerimizin önünden. Dünyaya döşedikleri 110 milyon mayın sonucu her 20 saniyede bir kişinin umutları yok oluyor. Daha fazla güç, iktidar, kar adına bombalanan, Hiroşima'ya da Irak'taki insanlar

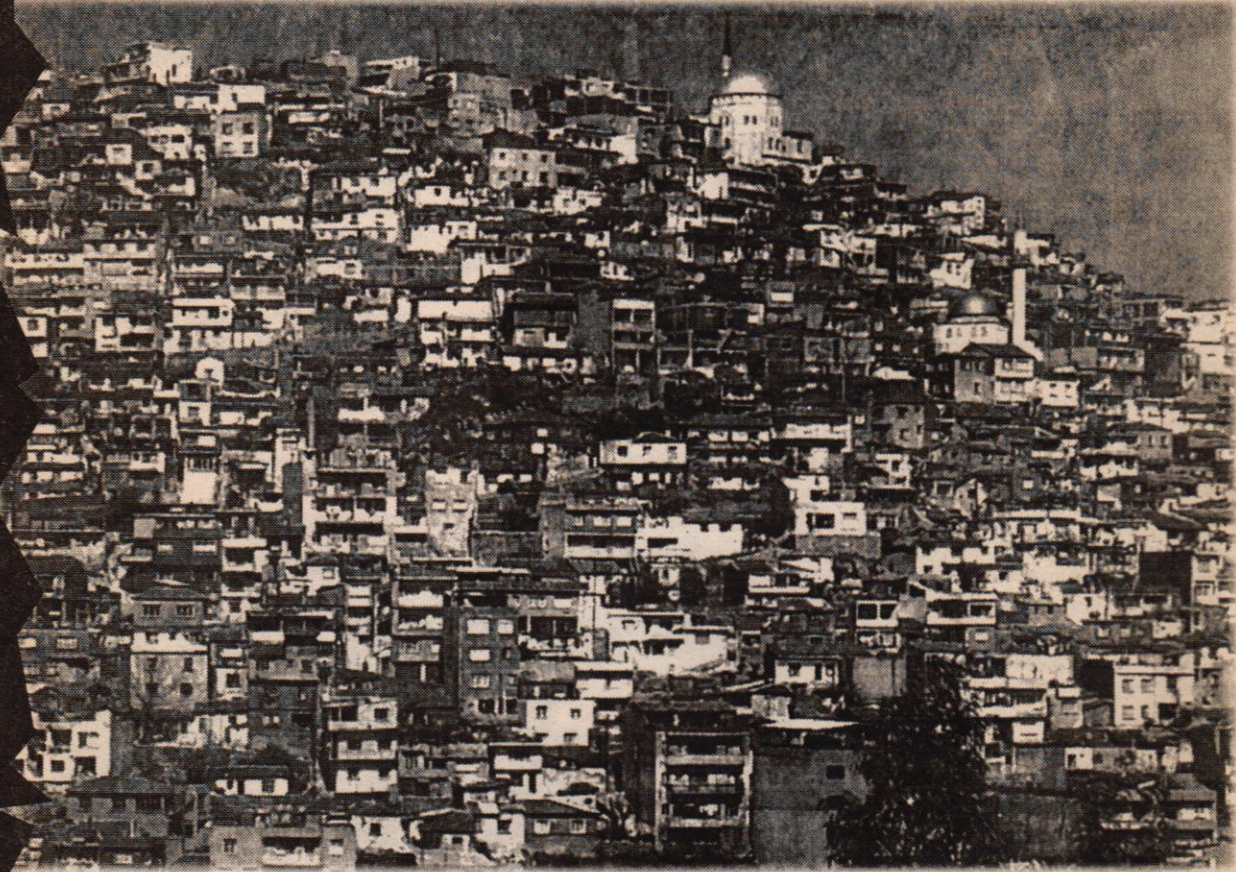
oluyor. Bizlerde yok olmayacak, kaybettiremeyecekleri tek şeyse güzel günlere olan hasretimiz.

İksir Çevre Topluluğu da insan hakları haftası içinde tüm bu değerleri sahiplenmek adına küçük bir orman- kaybedilenler ormanı yarattı kendine cebeci kampüsünde. Diktiğimiz her ağaç yalnız kendini değil yitirdiklerimizi de temsil ediyordu. Hiroşima ve Nagasaki'deki çocukların gözyaşlarıyla sulanmıştı. Halepçe'de kimyasal bombalar sonucu oluşan yıkımı, tahrip edilen Amazon ormanlarını, mayınlara basanları, grizu patlaması sonucu ölenleri, Gökova'daki doğayı, Vietnam'daki toplu mezarları, Adana depremini canlandırıyor her ağaç.

Gönlümüzde filizlenen fidanlar büyüyüp orman halini aldığı anda tüm bu yıkıma neden olanlar ormanımızda sonsuza dek kaybedecek yollarını.

BİR DOĞAL MÜFETTİŞ

DEPREM

Geniş ve verimli topraklara sahip olan Adana, hızla sanayileşmesine de bağlı olarak, büyüyen ve nüfusu her geçen yıl katlanarak artmakta olan bir şehir görüntüsündedir. Tarım ve sanayi alanlarındaki işgücü gereksinimi, daha çok, Kürt nüfusunun yaşadığı Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan gelen göçlerle karşılanmaktadır. Şehrin gelişmesi göçün yönelim alanlarından biri olmasına sebep olsa da, elbette ki göçün sebebini oluşturmaktadır. Bilindiği üzere Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki iş alanlarının zayıflığı ve daha da önemlisi - bölgede yaşanan iç savaş koşullarının bir takım dayatmaları

sonucu - halk göç et(tiril)mektedir. İşte, bu göçlerden hatırı sayılır bir kısmını alan Adana'da, bu göçler sonucunda, altyapısız (iyi ihtimalle altyapısı zayıf) çarpık bir kentleşme görülmektedir.

Şehir Seyhan ve Yüreğir olmak üzere iki büyük ilçeye ayrılmıştır. Yüreğir ilçesi ve Seyhan'ın güneyleri, yoğunluklu olarak Kürt ve Arap nüfusunun yaşadığı, varoş niteliğindeki yoksul emekçi semtlerden oluşmaktadır. Şehrin kuzeyi yani Yeni Adana diye adlandırılan bölge ise, orta ve varlıklı düzeydeki insanların oturduğu yeni yapıli semtlerden oluşmaktadır.

Tahmin edileceği üzere yoksul

emekçilerin yaşadığı semtlerdeki evler; çok dayanıklı olmayan, bir çoğu alelacele yapılmış olan, plansız, bir şekilde inşaat kurallarını yeterince bilmeyen kişilerce inşa edilmiş birkaç katlı "yığma" ve "betonarme" (ki buradaki beton sözcüğünün anlamı şüpheli durmaktadır.) biçimindedir. Yeni Adana ise daha imarlı ve proje dahilinde, işin teknik ve bilimsel eğitimini almış mimar ve mühendisler tarafından yapılmış, yüksek ve sağlam yapılardan oluşur.

Bir de merkeze 40-50 km uzaklıktaki Ceyhan ilçesi vardır. Bu ilçede, genel anlamda, yukarıda bahsettiğimiz emekçi semtlerin niteliklerini

taşır.

Şehri genel hatlarıyla, konumuzla ilintili olarak tanıttıktan sonra 27 Haziran 1998 tarihine saat: 16:56'ya döndüğümüzde karşımıza bir "doğal" afet: Deprem, çıkmaktadır. Saat 16:56'da ilk sarsıntısını 6.3 şiddetinde geçiren şehir daha sonraki saat ve günlerde (3 Ağustos tarihine kadar) 105 artan sarsıntı geçirmiştir. Adana - Ceyhan ve bunlara bağlı köylerde ağır can ve mal kayıpları meydana gelmiştir. Yapılan resmi açıklamaya göre; 145 insan yaşamını yitirmiş, 1365 yapı yıkılmış, 18025 yapıda orta ve hafif hasarlar meydana gelmiş, 41744 yapıda ise hafif hasarlar meydana gelmiştir. (Ayrıca 3 insan da depremin yarattığı olumsuz psikolojisi sonucunda intihar ederek yaşamlarını yitirmişlerdir.) Verdiği rakamlar depreminin sonucunun hiç de hafif olmadığını ortaya koymaktadır. Fakat bunlara rağmen devlet bölgeyi, afet bölgesi olarak ilan etmemiştir. Eminiz ki, burada siyasi çıkarlar söz konusu olmuştur. Örneğin;

Yerel yönetimdeki partinin iktidarda olmayışı bir etkidir. (ki bu parti iktidarda olsaydı bölgeyi afet bölgesi ilan edebilirdi; fakat bunu insanı nedenlerden değil, oy kaygısıyla seçim yatırımı olması amacıyla yapardı)

Devlet ek bir ödenek açıp büyük bir maddi külfetin altına girmek istememiştir.

Bir de gözden kaçırılmaması gereken önemli bir nokta da, üzerinde titizlikle durulan, daha netlik kazanmamış Bakü-Ceyhan petrol hattının geleceğini devlet riske atmak istememiştir.

Ülkemiz koşullarında afet sözcüğünü çokça duymaya başladık. Artık bu sözcük kullanıldığında gözümüzde kan, gözyaşı, ölümler vs. belirlemekte ve çığlıklar sarmaktadır her yanı. Bir doğa olayı olan depremi de afet olarak nitelendirmekteyiz. Oysa bu doğa olayının afet olmasının sebebi, insanlar daha doğrusu idari mekanizmalar, en açık ifadeyle sistemin ta kendisidir. Siyasi oy kaygılarıyla günlük politikalar peşindeki yerel yönetimlerden

ve bunların da ötesinde kâr esasına dayalı, insan yaşamını önemsemeden kapitalizmden de başka ne beklenebilir!

Peki deprem kime vurdu?

Elbette ki, (diğer "doğal" afetlerde olduğu gibi) bu sefer de emekçilere ve varoşlara vurdu. Yüreğir ilçesinde, PTT Evleri, Kabaktepe, Yavuzlar, Levent gibi yoksul semtler ve bağlı köyler; Seyhan ilçesinde, Havuzlubahçe, Dağlıoğlu, Gülbahçesi, Obalar ve Bey Mahallesi'nde; Ceyhan ilçe merkezinde ve bağlı köyler; Yakapınarı, Sulucu ve Kürkçüler de büyük hasarlar ve ölümler yaşandı.

İlk depremden sonra halkta oluşan korku ve panik günlerce geçmedi. İnsanların bir kısmı şehri terk etti, kalanların büyük çoğunluğu da günlerce yollarda yattı. Bunlardan çok az bir kısmı gelen çadırlarda, geriye kalanlarsa kendi imkan(sızlık)larıyla haftalarca rezil bir yaşam sürdürdüler. Bunlar evleri yıkılan yoksul emekçilerdi. Gelen trilyonlarca lira yardıma rağmen kimisi halen 5 kuruş alabilmiş değil. Kimileri de var ki "Para parayı çeker" deyimini ispatlarcasına hiçbir zarara uğramamalarına rağmen milyarlarca lira para aldılar. İşte bir kez daha sistemin kirli yüzünü - çarpıcı bir biçimde görebiliyoruz. En insani olunması gereken bu durumdan bile, birileri rant elde etmek için uzlaşıp, gelen yardımları yağmalamışlardır.

Halk ilk zamanlar yer yer sokağa çıkarak tepkisini dile getirmiştir. Fakat karşılarında güvenlik güçlerini bulmuşlar ve tüm yaşanan acılar yetmiyormuş gibi üstüne üstlük toplanmış ve gözaltına alınmışlardır. Ve daha yaşanan bir çok olumsuzluk...

Deprem sonrası sokağa çıkıp, halkın içerisine karıştığımızda tanık olduğumuz bir takım ilginç olayları tarafsız bir gözle aktarıp, yorumları sizlere bırakıyorum:

- Vali yaraları sarıyor....

174 evin yıkıldığı, oldukça yoksul bir semt olan Levent'e Sayın Vali Oğuz Kaan Bey geliyor ve halkın şikayetlerini dinliyor. Etrafını yukarıdan süzen Vali bey yıkıntılara ve nasıl olmuşsa sağlam kalmayı başarmış evlere bakarken; halkın kendisine "Sokakta kaldık, evlerimiz yıkıldı" demesi üzerine oldukça alaylı bir üslupla "Sizin ev dedikleriniz bunlar mı?" demiştir.

- En iyi yaptığı işte buydu!

- En iyi yaptığı işte buydu!

Halkın yaralarını sarmak için "seyyah" olup oylara düşen Sayın Belediye Başkanı Aytaç Durak tüm olanları unutup, her gittiği yerde övünerek, projesini kendi inşaat şirketinin hazırladığı, benim dediği, Yeni Adana'nın bolca reklamını yapmıştır.

Yine aynı Zat-ı Muhteremlerinin bir yerdeki konuşmasına, acılı halkın tepki göstermesine, kendileri de tepki göstermiş ve bir vatandaşta yumruklamıştır.

- Kimlik tespitinde zorlanıldı...

Ceyhan'da 4, 7 ve 11 kişinin öldüğü 3 ayrı yerde, bu insanlar kurtarılacak durumda iken hiçbir önem ve dikkat gösterilmemiş, greyderler gelip yıkıntıları bir başka tarafa taşımışlardır. Geride gördüklerimiz dehşet vericiydi: Paramparça olmuş insan vücutları ve kopmuş organlar.

- Sayın Demirel ve devlet erkani olay yerinde...

Depremin ilk günü akşam saatlerinde yıkılan üç katlı bir binanın çevresinde güvenlik önlemleri alınmış, kimse yaklaştırılmamış ve herhangi bir kurtarma çalışmasına başlanmamıştı. İlk önce buna bir anlam verilememişti; fakat ertesi gün öğlen saatlerinde "Reis-i Cumhuriyetimiz" sayın Demirel'in ve devlet erkaniından bazı yetkililerin de olay yerine teşrif etmeleriyle her şey daha anlaşılır bir hale geldi. Sayın Demirel kameralar karşısında konuşmasını bitirdikten sonra "kurtarma çalışmalarına başlayın" emrini vermiştir. Fakat iş işten geçmiş, aynı aileye bağlı bir çok fert yaşamını yitirmiştir.

- Devlet yaraları sarıyor...

Şehrin merkezi yerlerine çadırlar

kurulmuş, seyyar yemekhaneler ve tuvaletler getirilmişti. Bunlar televizyonlarda sıkça gösterildi. Oysa, gerçek bunların ötesinde, kameraların görüntülediği varoşlardaydı. Bütün girişimlere rağmen halka ne çadır ne de yemek dağıtılmıştır. İnsanlar yollara serdikleri battaniyelerin, çuvaların üzerlerinde yatmışlar, Adana'nın o bunaltan Haziran - Temmuz sıcaklığında günler boyu banyo ihtiyaçlarını karşılayamamışlar, ki bunu bırakın en zorunlu tuvalet ihtiyaçlarını dahi nasıl karşıladıkları şüphelidir.

- Sağlık hizmetleri "bedava" ...

Devlet sağlık hizmetlerinin bütün giderlerini karşılayacağını açıklamıştı. Birkaç gün sonra bunun pek doğru olmadığını anlayan Özel Hastaneler gelenleri almamaya ve almış olduklarını da (ki parası olmayanları) atmaya başladılar. Balcalı Hastanesi bahçesine kurduğu sağlık çadırlarını sökmüş ve içerisinde tedavi görmekte olan yaralıları da tüm insani değerleri ayaklar altına alarak hastane kapısından dışarı atmışlardır.

- Yardımlar gereken yerlere ulaşıyor...

Saydam Caddesi üzerinde 7 katlı bir binanın tahliye edildiğini ve kimsenin yaklaştırılmadığını tesadüfen gören İHD yetkilileri ve İMO'dan bir mühendis binaya doğru gidiyorlar ve binanın 1,5 metre kaydığına dair bir rapor tutulduğunu öğreniyorlar. Oldukça şaşırان mühendis, tüm engellemelere rağmen binaya girip inceleme yapıyor. Yaptığı tespitte binanın sadece 1,5 cm çöktüğünü, bunun da çok normal olduğunu, tahliyeye gerek olmadığını söylüyor. Daha sonra öğreniyoruz ki bina İller Bankası'na aitmiş. Yorum sizlerin....

Şimdi tüm bunları gördükten sonra bu yıkımın ve 145 insanın ölümünün sebeplerini bulmaya çalışalım. Öncelikle olaya mimar ve mühendislerin penceresinden baktığımızda deprem bir müfettişlik yapmıştır. Yapıdaki kalite, yapının bilimsel ve teknik bilgiye göre yapılıp yapılmadığı denetlenmiştir. (Ayrıca, diyebiliriz ki bu sayede sistemin te-

mellerinin sağlamlığı da denetlenmiştir.) Sonuç: binlerce yıkım ve 145 ölü.

Mühendislerin depremin bu kadar yıkıcı sonuçlar doğurmasının nedenleri üzerinde görüş birliğine vardıkları birkaç nokta:

Hızlı nüfus artışı ve göçlerin etkisiyle hızlı ve çarpık kentleşme. (Buna kaçak yapılaşmanın da etkisi büyüktür)

İmar planlamasından ve denetimden sorumlu kurum olan belediyelerin, çeşitli kişi ve kurumların, günlük politikaları ve sağlamak istedikleri rant geliri,

Eğitimsiz, altyapısız, yap-sat-kaççı, hırsız müteahhitlerin iş yapması, İnşaat mühendisliği tasarım ve kurallarının göz önüne alınmaması vb. Bu liste daha da uzatılabilirdi. Elbette ki tüm bunların dikkate alınarak bir iyileştirmeye gidilmesi ve insan yaşamına önem veren bir organizasyonun oluşturulup, uygulanması dileklerine kesinlikle katılınması gerekiyor. Fakat sorunun temelini yukarıda saydıklarımız olarak görmek, iyi niyetli bir yaklaşımla çıkarılacak kanun ve yönetmelikler ile ve de iyi bir denetim mekanizmasıyla sorunun çözülebileceğini düşünmek, biraz saflık biraz da derin bir bakış ve algılamaya sahip olmamaktır. - Sorun her şeyin ötesinde bir sistem sorunudur.- Her geçen gün daha da vahşileşen ve sınıflı toplumların en soysuzu olan Kapitalizmin "Kâr et de nasıl edersen et" öğretisi; çevreyi, doğal dengeyi ve insan yaşamını hiçlemştir.

Çevreleyici Kapitalizm döneminin artık geride kaldığı, neo-liberal sal-

dırların yoğunlaştığı günümüzde, "Sosyal Devlet" ve "Refah toplumu" anlayışı artık geçerliliğini yitirmiştir. Yani, sömürüden en fazla payı alan işçilerin yoksul halkını, öğrencilerin, emekçilerin, konut sorunu, yaşam standartları, refah düzeyleri dahası açlıktan ölüp ölmeyecekleri bile umurlarda değildir.

İşte, tüm bunları iyice gördükten ve düşündükten sonra, sorunun temelini doğru bulabiliriz. Ülkemizde savaş koşulları devam ettikçe (ki her geçen gün daha da şiddetlenmekte) göçler de mutlaka devam edecektir. Ve bu göçler sonucunda ki çarpık kentleşmeler de engellenemez vakıalar olacaktır. Sömürü devam ettikçe, işçi ve emekçiler, yoksulluğa ve açlığa itildikçe altyapılı, imarlı, bilimsel ve teknik bilgiye uygun yapılmış evlerde oturmayı düşünemeyecekler ancak düşleyebileceklerdir.

Uzun sözün kısası; Sömürü Sistemi var oldukça depremler afet olmaya devam edecektir. Yine emekçiler gecekondularında panzer altında kalmaya ve/veya deprem enkazları altında kalmaya devam edeceklerdir. Ve yüzüstü onlardan oy isteyeceklerdir.

Bir de bitirmeden söylemek istediğim bir şey daha var; Sismografların olmadığı zamanlarda bile depremin ölçüsünü belirleyebilecek çok çeşitli deprem şiddet ölçekleri vardı; örneğin, Rossi-Farel, Mercalli-Sieberg (MS), Mercalli-Canconi (MC) gibi. (Peki halkın içinde büyüyen öfkenin patlamasıyla oluşacak sarsıntıların şiddetini ölçebilecek herhangi bir alet ya da ölçek var mı?).

Sehirleşme gelişmiş ülkelerde 19. yüzyıl başlarında ortaya çıkmıştır. Ülkemizde ise 19. yüzyılın II. yarısından sonra hız kazanmıştır.

Bugün gelişmekte olan ülkelerde kentleşme, sanayileşmeyle paralel bir gelişme gösterememektedir. Daha çok demografik, ekonomik ve toplumsal nedenler ön planda tutulmaktadır. Böyle olunca çok büyük kentler orta ve küçük ölçekli kentlere oranla daha hızlı büyümekte ve bazı bölgelere aşırı yönelme bölgesel dengesizliklere yol açmaktadır. Büyük kentlere yönelik yönlendirilmeyen nüfus ve dengesiz kentleşmeyi doğurmaktadır. Çarpık ve dengesiz kentleşme, insan ve sermaye göçünü bölge dışına vererek, yerel ekonomilerin gelişmesini engellemektedir.

90'lı yıllar boyunca Kürt illerinde yaşanan olaylar sonucunda köyler boşaltılmış, temel ekonomik kaynak olan tarım ve hayvancılık yapılamaz hale gelmiştir. Böylelikle kırsal alanda yaşayan halk, öncelikle kent merkezlerine ve bölge dışındaki metropollere göç etmek zorunda kalmıştır. Geriye dönme umudu olmayan bu insanların hazırlıksız yaptıkları göçler sonucunda konut, istihdam, beslenme, sağlık, eğitim... gibi temel gereksinimlerini bile çok zor koşullar altında gerçekleştirme-ye çalışmaktadırlar.

Büyük kentlere yapılan göçler kültür ve hayat düzeyleri birbirlerinden farklı milyonlarca insanı bir arada yaşamaya zorlamıştır. Bu da çeşitli sorunlara neden olmuştur. Ayrıca gecekondulaşma bir rant ka-

pısı olarak görülmeye başlanmış, hazine arsaları yağmalanmış, ormanlar yakılarak arsa haline getirilmiş. İnsanlar kendi konut sorunlarını çözdükten sonra gecekondular yaparak kiraya vermeye başlamışlardır.

Çarpık kentleşmenin yaygın olduğu yerler deprem riskini en çok taşıyan bölgelerdir. Bu tür yerleşim yerlerinde deprem öncesi ve sonrası önlemler göz önüne alınmalıdır. Kentlerdeki kaçak yapılaşmanın kontrol altına alınması deprem riskini azaltmaktadır. Yıkıcı bir depremin yerleşim alanlarına yakın bir yerde gerçekleşmesi ciddi can ve mal kaybına neden olacaktır.

Deprem riski taşıyan alanlarda farklı yasal düzenlemeler yapılmalı, deprem zonları belirlenmeli ve deprem sırasında acil yardım için özel alanlar oluşturulmalıdır.

Çarpıcı bir örnek : Adana Depremi

27 Haziran 1998 tarihinde saat 17:00 sularında meydana gelen ve aletsel büyüklüğü Ms. 6.3 olan deprem 145 insanın ölümüne, binlerce insanın yaralanmasına neden oldu. Onbinin üzerinde konut ve işyeri hasar gördü.

Türkiye dünyanın en aktif fay kuşağı üzerinde ve oluşan yıkıcı depremlerin en etkin olduğu ülkedir. Türkiye'de 1.1 yılda bir yıkıcı deprem olmakta ve yüzlerce insan hayatını kaybetmektedir. Adana çevresi de

aktif fay zonu içerisinde yer almaktadır.

Depremde hasar özellikle Yüreğir ilçesine bağlı Geçitli, Yakapınar (Misis), Abdioğlu, Suluca, Kılıçlı, Cihadiye, Baklalı, Organize Sanayi Sitesi, Ceyhan merkez ve köylerinde yoğunlaşmıştır. Bu yerler gecekondulaşmanın yoğun olduğu yerlerdir. Depremde ağır hasar gören başta Ceyhan olmak üzere yukarıdaki yerleşim yerleri Ceyhan Nehri'nin taşkın ovası düzlüklerinde yer almaktadır. Bu tür zeminler sıvılaşmaya uygun, deprem açısından oldukça riskli bölgeleri teşkil eder. Deprem orta büyüklükte olmasına rağmen hasar oldukça ağır olmuştur.

Çarpıcı bir şekilde zeminlere göre hasarı beş kat daha artırır. Depremde binaların yıkılması her ne kadar inşaat hataları olarak gösterilmekle beraber yüzey jeolojisi ve topografik faktörler oldukça etkili olmuştur.

Parasal ve siyasal rant uğruna hiçbir teknik ve bilimsel kurala uyulmayarak imar planlarında zemin koşulları dikkate alınmadan yapılan değişiklikler ve bunun üzerine denetimsiz, kalitesiz konut üretimi bu gibi doğa olaylarının afete dönüşmesine neden olmaktadır.

Her seferinde gündeme gelen bu gibi afetlerin önlenmesine yönelik uyarılar ve kamuoyu tepkisi olayın ardından unutulmakta, sanki bir keder çimisi gibi ikinci afete kadar önemi alınmamaktadır. Halen Adana ve ilçelerinde detaylı zemin etüdünün yapılmaması, imar planlarının yapımında jeolojik ve jeoteknik özellikler dikkate alınmaması, bilimsel araştırmaları yapılmadan jeolojik özelliklerin tahmini, zemin değişiklikleri yapıları kat sayıları artırılmaktadır.

TÜRKİYE'DE KENTLEŞME

OTOMOBİL UÇAR GİDER:

LÜKS

HAYAT

**Hacı Baba Hacı Baba;
Bana da Al bir Araba**

Yüzyıllardan beri insanların araçlarla hareket hızı hemen hemen değişmezken otomobilin icadı, mekanizmasının işleyişi ve karakterinin belirlenmesiyle insanlar sözde hareket serbestisine kavuşacak, daha fazla özgürleşecekti. Sanayi devriminden sonra sanayileşen şehirlerde üretim, taşıma ve ulaşım işlevlerini gerektirince kitlesel ulaşım, demiryollarının geliştirilmesiyle sağlandı. Otomobilin icat edilip, yaygınlaşması 1910'lara rastlar. Üretimin bugüne göre daha amatör sayılabileceği o dönemde, geleceğin otomobilde olduğunu görenler otomobili ulaşım projelerini bu tarihten sonra özenle uygulamaya koydular. ABD'de 1925'e kadar demiryolları yapımı sabit bir hızla sürdürüldü. I. Ve II. Dünya Savaşlarında ABD üretim teknolojisini geliştirme, otomobil üretebilecek ülkeler arasında ön plana çıkma ve pazarlama imkanı buldu. Avrupa'da ise başı Almanya çaktı. II. Dünya savaşına kadar Almanlar bir yandan otomobil üretimini geliştirirken, savaş nedeniyle de demiryollarını ihmal etmediler. O yıllarda bugünkü taşıdığı anlamıyla otomobil üretilmedi. Halka satışa sunulan V.W'lardan elde

edilen gelirler Naziler tarafından kullanıldı. Savaşın sonra artık, karayolları inşası büyük boyutlara ulaştırıldı ve gelişmiş ülkeler dünyaya üzerinde otomobili pazarlama imkanını buldular.

Türkiye'de de Cumhuriyetin ilk hükümetleri varolan demiryollarının üzerine büyük yatırımlarla yenilerini eklediler. Özel yatırımlara ise kısıtlayıcı ve isteksizce yaklaştılar. 1940'larda Türkiye gelişmiş ülkeler dışında dünyada en geniş ağa sahip ulaşım sistemini en verimli kullanan ülkeler arasındaydı. Savaşın sonra her şey tersine döndü. Türkiye dış yardım beklentisiyle arayışa yöneldi ve kaçınılmaz olarak Marshall yardımıyla buluştu; bağımlılığın koşulları belirlenmiş oldu. ABD askeri yardımlarının önemli bir kısmı karayolu yapımında kullanıldı. Demokrat Parti iktidarında ise devletçi politikalar bir kenara bırakılarak, özel girişimci kapitalizmin öne çıkartıldığı kitlelerin oluşturulan bu pazarda tüketime yönlendirildiği, kapitalizm araçlarıyla "özgürleşen" kentlere ucuz iş gücü olarak köylülerin göç etmeye başladığı bir dönem oldu.

Ulaştırma planlarında demiryolları, denizyolları ulaştırma ve taşıma sistemlerinde öngörülen yatırımlar yapılmamış, karayolları kalkınma planlarındaki payı arttırılarak gerekli ödenekler sağlanmıştır.

Bugün artık pek fazla seçim şansımız bulunmuyor. Günlük programlarımız bir yerden bir yere hareket esasına dayandığından otomobili ve diğer motorlu taşıma araçlarını kullanmak mecburiyetindeyiz. Hayatımızın her alanına giren otomobiller yaşadığımız kentlerde belirleyici durumdadır. Kentlerin otomobile göre düzenleniyor olması zorunlu olacak bizi de otomobil toplumu durumuna getirmiştir. Modernizmin iki ögesi betonarme binalar ve otomobil kent yapılarını kökten değişikliğe uğratmışlardır. Açılan çok şeritli yollarda binlerce araç ve bu yollara göre şekillenip yükselen çok katlı betonarme binalar... Bugün şehir hayatında özlem duyduğumuz

bir çok şey otomobilsiz toplumdaki önceki döneme ait. Arnavut kaldırımlı yollar, dar sokaklardaki ahşap evlerde samimi komşuluk ilişkileri, şehrin içindeki yeşil alanların huzuru, temiz bir gökyüzü, şehrin rahatlatıcı sesi... Artık bunların hepsi geride kaldı. Bugün kapitalizm piyasa için üretim yapmıyor, ürettiği malın piyasasını imal ediyor. Gelişmiş bir ülke haline gelmenin en önemli yolu otomotiv sanayisidir. Yedek parça, aksesuar, plastik, demir çelik sanayisi gibi kendi yan sanayilerinin merkezinde en geniş alana sahip olan otomobili yalnızca bir ulaşım aracı olarak görmek mümkün değildir.

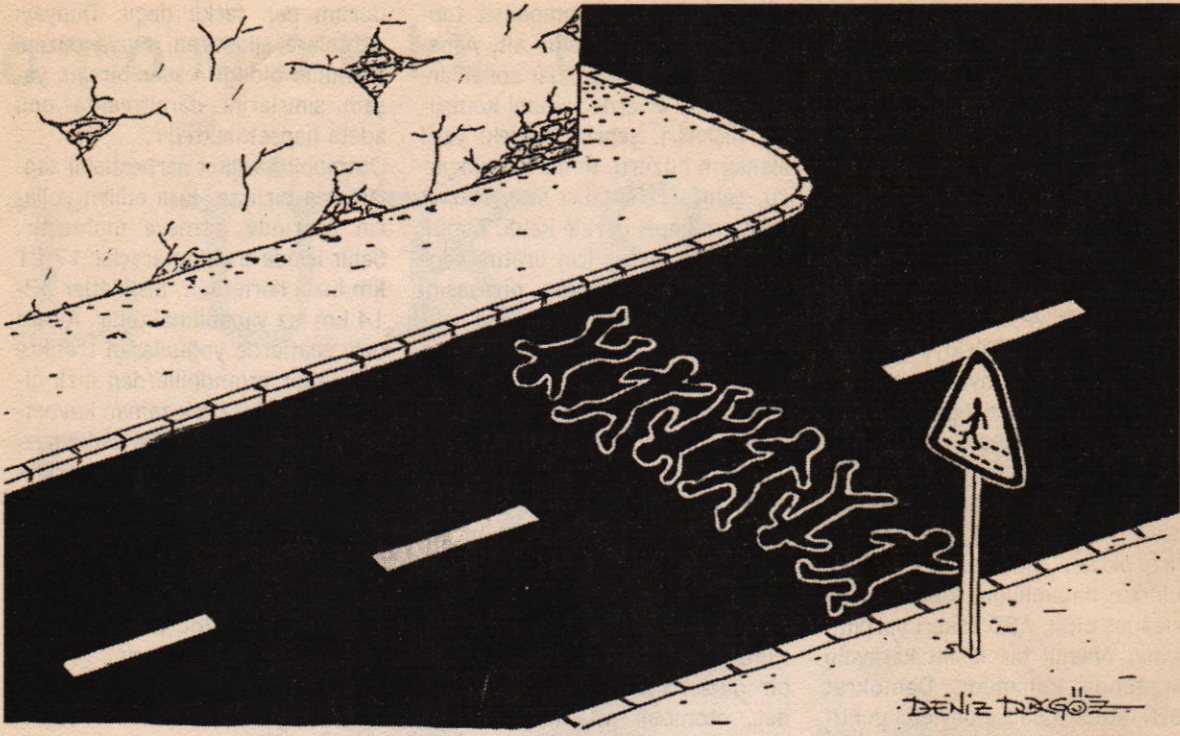
Otomobil var olan erkek egemen toplumun bir fetişidir. Otomobilin içindeyken sürücü karşı konulmaz bir gücün sahibi olduğunu hissediyor, otomobil sayesinde kolayca kaçabileceğini, kendine ulaşılacak yolların zorunlu erkeklik duygusu gereği; saldırganlık, tahammülsüzlük, acelelilik, kontrolsüzlük gibi sonuçlarına katlanmaktadır. Otomobil içindeyken kendini onunla bütünleştiren birey, kendini onunla tanımlama yoluna gider. Otomobillerin motor hacminin büyüklüğü, küçüklüğü, süratiyle tanımlanır ve tamamlanır olmuştur artık insanlar. Otomobilli bir insan için otomobilsiz korkulu bir rüyadır. Sürekli otomobille yaşamakta olan insan bir süre sonra düşünsel ve pratik olarak otomobilsiz yaşamayacağı bir yapı içine girerek onun yarattığı alışkanlıkları farketmeden benimseyerek otomobille bağımlı hale gelir. Otomobilin insana verdiği yetkinlik duygusu, doğum ve sahte özgüvenle birlikte kendini bağımsız hisseden birey, gitgide topluma yabancılaşır. Günün önemli bir kısmını otomobille geçiren insan için otomobil "evden uzak evler" konumundadır. Sağlanan her türlü konfor aslında otomobili bir "yaşam kazası" haline dönüştürmeye yöneliktir. Böylelikle birey otomobil içinde dışarıdan bağımsız ihtiyaçlarını giderebilecektir. Aslında evlerimizde de

durum pek farklı değil. Dünyayı ekranlara sıkıştıran dünya düzeni mümkün olduğu kadar bireyin yaşam sınırlarını daraltmakta onu adeta hapsetmektedir.

Otomobil hareket serbestisini sağlamakla birlikte, inşa edilen yolların üzerinde gitmeye muhtaçtır. Şehir içinde trafikte araçlar 17-21 km hızla ilerlerken, bisikletler 12-14 km hız yapabilmektedir. Ayrıca belli saatlerde yoğunlaşan trafikte bisikletler otomobillerden hızlı gider. Otomobil artık zaman kaybettirir olmuştur. Yarattığı psiko-sosyal olumsuzluklar yanında, trafik sıkışıklığı zamanı ve mekanı daraltması, dikkat, kural, bilinmezlik üzerine kurulu hassas düzeni gereği otomobilin üzerinde yaratılmak istenen "özgürlük" kavramının yanıltıcılığını gösterir.

Merkezileşen şehir yaşamı hastaneleri, eğitim birimlerini, sağlık ocaklarını, kreşleri, yardım merkezlerini şehrin göbeğine taşıdığından buna uygun olarak insanların ihtiyaçlarını giderebilmeleri bu merkezlerle olan direkt bağlantılarını ulaşım sisteminde otomobiller sağladığından yaşlılar, çocuklar, çocuklular, yük taşıyanlar ve işi acele olanlar için otomobil kaçınılmaz olur. Otomobil kültürüne karşı koyabilmek için varolan kentleşme politikalarının dışında bir kentli projesi yaratılmalıdır. Özüne kentli insanı, doğayı, yaşamın korunmasını koyan bu kent yaşamı insanlık tarihinin sentezi olmalıdır. Bugün şehirlerimizi organize eden otomobildir. Yollar onlar için açılır, yaya kaldırımları, ışıklar, evlerin planı onların rahatı için tasarlanır. Köprüler, viyadükler, tüneller açılır, yollar çevreyi kirletse de otomobiller rahat etmelidir. Otomobil bu anlamda insanları kendi kültürlerine yabancılaştırır.

Doğan görünümü şahinler, çelik jantlı, turbolu, siyah camlı, ön camın dikiz aynasına asılı CD'si, arka kaportada - babam sağolsun. lise- lim, nazar etme ne olur çalış senin de olur- yazılarının bütünü yaratılan yeni otomobinsan ucubesinin perspektifini sunar. Kırmızı ışıkta durmayı babayığitliğe sığdırma-

yan, yanındaki araç kendini solladığında buna dayanamayan, yollardaki kadın şoförlere tahammülsüz, yağmurlu havalarda kaldırım-daki insanları ıslatarak derin hazlar alan ve temeldeki tüm bu gücü otomobilin kendisinde bulan "güçlü", "iradeli" "şiddete yatkın", "hız tutkunu", "başarılı" .. bir insan modeli yaratır.

Otomobilli yaşama ve onun yarattığı insana karşı mücadeleyi yayalar verecektir. Yaya dediğimiz otomobilli yaşama ortak olmayan, ortak olmak zorunda bırakılanlardır. Kent yoksulu olan yayaların evlerine ekmek, su, barış götürmeyenler, mahallerine 3 şeritli yollar getiriyorlar. Bugün kurulan Mamak - Çankaya Viyadüğü'nün anlamı kent yoksulu yayalara toplumsal bir hizmet olarak gösterilebilir mi?

Ankara şehrinin kent yoksullarının yaşadığı bölgeler geniş otoyollarla çevrilidir, karnını doyuramayan bir halk hangi otobanda ne yapacaktır bilinmez, ama açlığın bilincinin örgütleneceğini bilenler geniş otoyollar bu halkın bölgelerine baskıyı ve şiddeti taşımak için kullanıyorlar. Temiz hava, su, sağlık,

eğitim haklarını almadan kent yoksullarına sunulan geniş otoyollar geliştik aldatmacasının bir hal-kasıdır.

Otomobilli yaşama ve onun değerlerine, karşı yayalar topyekün bir mücadele vermeli. Bu tek tek de çıkabilir, örgütlü bir tarzda da; nasıl bir çıkış olursa olsun yayalar yaşadıkları otomobil sorununu salt çevreye zarar verdiği, kullandığı yakıt niteliğiyle dünyadaki egemen savaşa hizmet ettiği, açtığı yollarla kent yaşamının odağında biricik belirleyici olduğunu bilerek ama bunun yanında otomobilli yaşamın karşısına koyacağı toplu taşıma-tünel-bisiklet gibi projelerinde insanın kültürüne yabancılaştırmasına hizmet eden kapitalizmin teknolojiyi de yeni taşıma araçlarında otomobilin alternatifi olamayacak; bire bir otomobilli kültürün özü olan tüketimi yaygınlaştıracak, bir güç yaratmasını engelleyecek bir kültürün mücadelesi olmalıdır. Bu anlamda otomobille mücadele ona binmemek, onu kullanmamakla olabilecek bir şey değildir. Kapitalizmin üretim modeli, kent anlayışı değişmeden otomobilin yerine gelebilecek her türlü alternatif

özünde yine yayalara değil sistemin kendisine hizmet edecektir. Otomobilli yaşamı meşru kılan her türlü argümana karşı yayalar mücadele etmelidir. Örneğin çocuklarını kreşe yollamak zorunda olan yayalar, sağlık hizmetinden yararlanmak için kent merkezine taşınanlar; bu ulaşım ağına harcayacakları emek ve çabayı kendi mahallelerine, köyelerine, bölgelerine, kuracakları - kurulmasını talep edecekleri değil - kreşlerle, sağlık ocaklarıyla, okullarla otomobilli yaşamın meşruiyetini sarsabilir, otomobilin insana insanı yabancılaştıran kültürüne direnebilirler. Değişimin sonucu olarak yitirilen hareket kabiliyetimiz ancak üretim modelinin yaşama bölgelerimizde toptan sorgulanması ve bunun alternatifinin yaratılmasıyla kazanılabilir. Yoksa "otomobil istemiyoruz; yaşasın demiryolu, bisiklet, tüpgeçit" değil; otomobil istemiyoruz yaşasın yayaların temiz hava, su, ekmek, barış adına paylaştıkları patikaları!

(Bu yazı dört ay önce, trafik değil "insan canavarı tarafından, Güvenpark'ta öldürülen arkadaşımız Emre Karaca'ya ithaf edilmiştir.)

BAK; YAKLAŞIYOR FIRTINA

7 MAYIS'TA ÇAMLIHEMŞİN'DEYİZ

YAŞAMAYA DAİR

Yaşamak şakaya gelmez,

Büyük bir ciddiyetle yaşayacaksın

Bir sincap gibi mesela

Yani, yaşamın dışında ve ötesinde hiçbir şey beklemeden,

Yani, bütün işin gücün yaşamak olacak

Yaşamayı ciddiye alacaksın,

Yani, o derecede, öylesine ki,

Mesela, kolların bağlı arkadan, sırtın duvarda

Yahut, kocaman gözlüklerin,

Beyaz gömleğinle bir laboratuvarıda

İnsanlar için ölebileceksin

Hem de yüzünü bile görmediğin insanlar için

Hem de hiç kimse seni buna zorlamamışken,

Hem de en güzel, en gerçek şeyin

Yaşamak olduğunu bildiğin halde

Yani, öylesine ciddiye alacaksın ki yaşamayı,

Yetmişinde bile mesela, zeytin dikeceksin,

Hem de öyle çocuklara falan kalır diye değil,

Ölmekten korktuğun halde ölüme inanmadığın için

Yaşamak, yani ağır bastığından

Çamlıhemşin'e gidiyor insanlığı doğasını hissedenler iksirlerini kendilerine yol yapıyorlar önlerine çıkacak her engel sevgimizin büyüyle bozulacak biliyoruz. Şarkımızla, şirimizle, tenimizdeki terle gidiyoruz, görmediğimiz bir vadiye gitmesek de görmesek de Çamlıhemşin bizimdir diyemeyenlere yoldayız. Çay işçisinin küfesinin ucundan tutmaya kesilen binlerce ağaç dikmeye Karadenizin sahillerinin özgürleştirmeye giderken gökyüzünü alıyoruz yanımıza para babalarına, kirli politikalara yolumuzu kesmeye çalışanlara karşı yoldayız, bak, bak yaklaşıyor Fırtına.

Fırtına ve hala dereleri özgür aksın, alabalıklar kayınların karaçamların gölgesine bağışlasın diye güzelliklerini

Düşlerimizi özgür bırakın yola vurun yaşamınızı eğlenmeye değil yaşamaya gidiyoruz bir dünya daha kurmaya, soğuttukları bu hayata ateşimizi vereceğiz üniversiteden;

7 Mayıs'ta Çamlıhemşin'de tüm Ankara üniversiteleri çevre toplulukları ve kitle örgütleri... Dönüşülmeye değer bir şeyler için yani nasıl ve nerede olursak olalım hiç ölmeyecekmiş gibi yaşanacak. Yoksulluğa, açlığa, kıyımlara karşı direnerek.

Bu dünya soğuyacak,

Yıldızların arasında bir yıldız,

Hem de en ufacıklarından,

Mavi kadifede bir yıldız zerresi yani

Yani bu koskocaman dünyamız.

Bu dünya soğuyacak günün birinde

Hatta bir buz yığını

Yahut ölü bir bulut gibi de değil

Boş bir ceviz gibi yuvarlanacak

Zifiri karanlıkta uçsuz bucaksız

Şimdiden çekilecek acısı bunun,

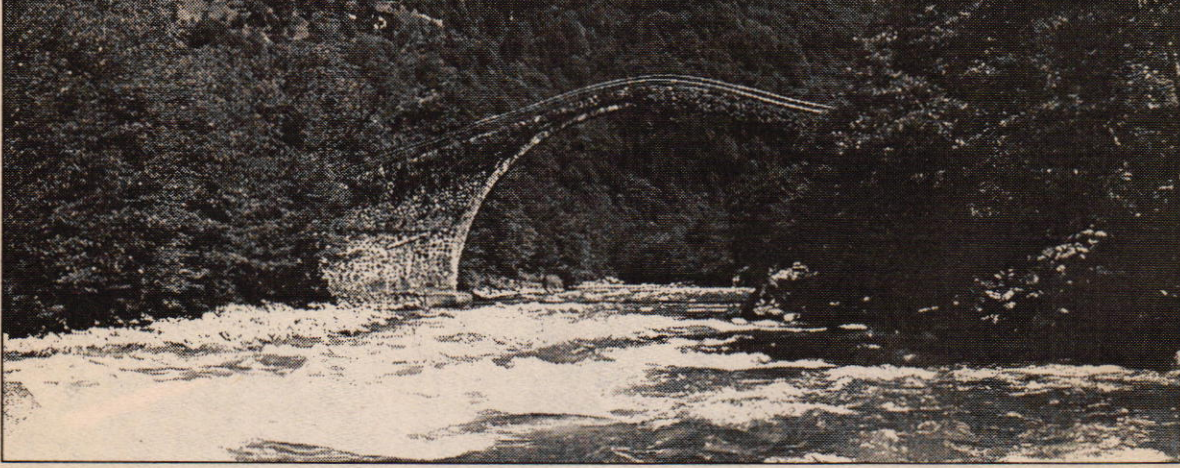
Duyulacak mahzunluğu şimdiden

Böylesine seviyecek bu dünya

"yaşadım" diyebilmen için....

FIRTINA VADİSİ YOK EDİLİYOR

Fırtına Vadisi Neresidir?

Fırtına Nehri, Doğu Karadeniz de Kaçkar Dağlarından doğan, Hemşin, Zilkale, Polovit gibi pek çok derenin taşıdığı sular ile dolar; 3000 metrenin üzerinden denize iner.

HES'ler (Hidroelektrik Santraller) dünyadaki; maliyeti en az ve en temiz enerji kaynaklarından biridir. Ancak HES projeleri yapılırken, yapılacağı bölgenin doğal ortamında tahribatlara yol açmaması, çevresel riskin en aza indirilmesi gerekir.

Fırtına Vadisinde Hes'e Hayır!!!

✘ Fırtına Vadisi, Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF) tarafından, dünyada korumada öncelikli, florası bozulmamış, 200 ekolojik bölgeden biridir.

Kuş türleri açısından da dünyada korumada öncelikli 217 yerden birisidir.

✘ Fırtına Vadisi 2460 çeşit bitkiyle Türkiye florasının % 28'ini oluşturur.

✘ 31 Ağustos 1994'te MİLLİ PARK ilan edilmiştir.

✘ Projede, proje alanından 15.280 adet ağaç kesileceği belirtilmesine rağmen, bilirkişi raporuna göre 68.000 ağaç kesilecektir ve bu da hem AĞAÇ KATLIAMI, hem de; bölgenin 1. dereceden erozyon bölgesi olması nedeniyle, yüksek erozyon riski demektir.

✘ İnşaat sırasında kullanılacak 535 ton patlayıcı doğaya olumsuz etki yapacaktır.

✘ Fazla atık malzeme (425.000 m3) 350 meyilli arazide depolanamayacak, malzeme dere kenarına bırakılacaktır. Bu da derenin kalitesini ve dünyada sadece Fırtına Vadisi ve Kanada'da bulunan deniz alası balığının yaşam ortamının bozacaktır.

✘ Projeye göre yılın 350 gününde hiç akım olmayacaktır. Bu da derenin 6 km.sinin susuz kalması anlamına gelir.

✘ Yörenin turizmde aldığı pay, 1989-1991 yılları arasında % 5574'lük bir artış göstermiştir. HES sonucunda turizm ölecektir.

✘ Projenin yapımı süresince, söylenildiği gibi 1200 işçi değil, en fazla 300 işçi çalışacaktır. Ancak yörede yaşayan insanların hiç biri bu iş kolunda çalışmış veya yetişmiş değildir.

✘ Santral 400.000.000 US \$'lık maliyetiyle Türkiye'deki HES projelerinin en pahalısıdır.

✘ Santralden sonra 20 tane daha enerji üretim amaçlı tesis yapılmaya başlayacaktır.

Santral çevreyi olumsuz etkilerken, Türkiye enerjisinin % 0,4'lük kısmını karşılayacaktır. Bu bir enerji yatırımı olamaz!

Türkiye hidrolik potansiyelinin % 70'ine dokunulmuyorken, neden FIRTINA VADİSİ? Yaşamlarımızı biraz daha satabilmek için mi?

Fırtına vadisi yok edilirken aslında bizim yaşama hakkımız da engelleniyor mu?

Çamlıhemşin'i sattırmayalım! Çünkü kimsenin para için doğayı ve yaşamımızı satmaya hakkı yoktur!

YAĞMA DEVAM EDİYOR

Karadeniz'de "Kıyı Yolu" inşaatıyla tam bir "doğa ve kültür katliamı" yaşanmakta. Doğa harikası kıyıları ve koyları siyasal yapılar nedeniyle yok ediliyor. Yeşil dik yamaçlar dinamitlerle parçalanıyor, sökülüyor kayalar kıyıları ve koyları doldurmak üzere kullanılıyor. Rize, Ordu, Trabzon, Giresun, Samsun ve Sinop valilikleri de bu dolguya malzeme yetiştirmek üzere adeta önüne gelene ve önüne gelen yerde "taşocağı" ruhsatları veriyorlar. Deniz kıyısı dümdüz bir çizgi haline getirilmeye çalışılıyor. Tüm bunlar yapılırken hiçbir plan, proje ya da ÇED raporuna uyulmuyor.

KOPACAK FIRTINANIN HABERİ

"Çamlıhemşin Fırtına Vadisi," Dünya Doğayı Koruma Vakfı tarafından florası bozulmamış ikiyüz ender yerden biri olduğu için, koruma altına alınmıştır. Ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yap işlet devret modeline göre dış kredili olarak ihale edilen Dilek - Güroluk hidroelektrik santrali (h.e.s) ile ilgili müteahhit firmanın hazırlanmış olduğu Ç.E.D. raporu İnceleme Komisyonunca uygun bulunmayıp iade edilmiştir. Müteahhit firma daha sonra 1. ÇED raporunun tarihini değiştirerek, yeni hazırlanmış 2. Ç.E.D. raporu olarak Çevre Bakanlığına sunmuş ve siyasal birtakım basıkilar sonucu aynı rapora bu sefer uygun görüş verilmiş ve temel atılmıştır. Hala devam eden santral inşaatının tamamlanması halinde;

Birinci dereceden heyelan bölgesi olan Çamlıhemşin Fırtına Vadisi'nde 704 ton patlayıcı kullanılacaktır. Suyu doygun olan toprağın eğiminin de fazla olduğunu düşünürsek, 25-30 cm olan toprak tabakasının alt zemininin geçirgen olmamasından dolayı heyelanlar ve toprak kaymaları olacaktır. Bu da 100-200 yılda oluşan bu verimli toprakları yok edecektir.

Ortaya çıkacak 450.000 m3 moloz, yaklaşım tünellerinin hemen yanında bulunacak 2 adet depoya yerleştirilecektir. Tünel ağzından dere yatağına kadar oluşacak bu iki adet büyük moloz tepesi en ufak bir yağışta, dere yatağını tamamen dolduracaktır. Ekolojik denge bozulacak, binlerce ağaç kesilecek ve bitki örtüsü tamamen tahrip edilecektir.

Yapılacak santral, suyun % 96'sını ke-secektir. Fırtına deresinin hidroelektrik santralin tüneline hapsedilecek olması geriye ancak cılız akan bir dere, sucul yaşamın yok edildiği, kirlenmenin hat safhaya ulaştığı, yosunlaşmanın başladığı, çevreden gelen pislikleri bile alıp götüremeyecek, adeta bir bataklığa dönüşecek bir dere yaratacaktır. Bu santral, karların eriyip debinin en

"Fırtına Vadisi'nde bugün çok güzel bir proje icra ediliyor. Buna sahip çıkmak ve desteklemek gerekiyor. Fırtına Vadisindeki bu projeye bölgenin enerji ihtiyacı karşılanacak. Yapılan nükleer bir santral değil, H.E.S.dir. Bu ve buna benzer projelere karşı çıkmak kimseye yarar getirmez. Modern ve büyük Türkiye'nin bu tür projelere ihtiyacı var"

Cumburbaşkanı Süleyman Demirel

yüksek dereceye ulaştığı Nisan-Mayıs aylarında, sadece 21 gün tam kapasite çalışabilecektir. H.E.S. sayesinde bunun dışında yılın 365-21günü Hemşin Deresinde 6 km, Hala Deresinde yaklaşık 3 km.lik bir kısım tamamen susuz kalacak, deredeki yaşam sona erecektir.

Derenin kuruması sonucu, dünyada Kanada'dan sonra sadece bu dere de yaşayan deniz alasının üreme ve yaşama olanağı elinden alınacaktır.

300-400 yıllık tarihi kemer ve taş köprülerin altından dere akmayacak köprülere ne kadar ihtiyaç duyulacağı meçhul. Değerlerini, kültürlerini kaybedecek köprüleri, taş konakları ise bir de yıkılma tehlikesi bekliyor.

Santral çalışmaya başladığında ise çevreye verdikleri rahatsızlık sürekli bir hal alacak. Çevre halkı çok büyük bir gürültü kirliliği ile karşı karşıya kalacak ve yatılı bölge okulunda eğitim imkanı kalmayacak.

Kuruyan dere yatağındaki yosunlaşma nedeni ile çıkacak zehirli gazlar insanlar ve çevre üzerinde kalıcı hastalıklara neden olacaktır.

Özel sektörün doymaz kar hırsının doğayı bir rant kapısı olarak görmesinin sonuçları Çamlıhemşin'de bunlar. Ancak Çamlıhemşin'de yapılacak santral, bölgede bunun gibi planlanan diğer 6 santralin önünü açacaktır ve Çat H.E.S. için dilekçe verilmiştir. Bu 6 proje tamamlandığında Kaçkarlardan tünele giren su Ardesen'de gün ışığına çıkıp denize dökülecektir. Bu bölgedeki suya muhtaç türlü canlıların yok

olması anlamına geliyor.

Yapılan santralin hidroelektrik bir santral olması çevredeki eko-sistemi mahvetmeyeceğine ya da 15 bin 280 ağacın kesilmeyeceğine, Çamlıhemşinin birilerine peşkeş çekilmeyeceği anlamına gelmiyor. Karadenizlilerin genelde " indim derece" diye başlar türküleri. İnecek bir dere bulamayacak bir kültüre, içecek su bulamayan hayvanlara, kök salacak toprak ya da yaşama fırsatı bulamayacak ağaçlara, ölen bir milyon alabalık yavrusuna ve geleceğimize yaşamımıza, yaşam alanlarımıza sahip çıkmak acaba kimseye fayda getirmez mi?

Fırtına Vadisine kurulacak bu santralin üzerindeki ısrarların, siyasal baskının nedenleri meçhul (!) ama yeryüzünün halen nefes alabilen sayılı yerlerinden biri olan Çamlıhemşindeki Fırtına Deresinin kurutulması, bütün bu güzelliklerin devlet eliyle yok edilmesi ve tüm bunların Türkiye'nin enerji ihtiyacının sadece binde dördü için yapılıyor olması kime ve nasıl bir fayda getirebilir ki?

Yörede şantiye çalışmaları sebebiyle devam eden katliam için açılan iki adet yürütmeyi durdurma ve iptal davalarında henüz bir sonuç alınmamıştır. Dört sene sürecek olan santral inşaatı, bölgede son yıllarda umut ve gelir kaynağı haline gelmeye başlayan turizmin bölgeye yönelik uygulanan yanlış enerji politikalarına kurban edilmesi ise çok acı. "Modern ve Böyyük Türkiye"nin doğal haliyle Çamlıhemşin'e de ihtiyacı var.

NÜKLEER DE NÜKLEER...

"Ciddi bir nükleer aksilik olma olasılığı bir gerçektir, bir aksilik olması durumunda oluşabilecek basar ise sonsuzdur."

Prof. Dr. Edward Teller

Enerji kaynakları ve kullanımı için geçerli olan çevresel etkileşimi, enerjiyi Verimli kullanmak için yeterli bilgiler değildir. "Hangi enerji kaynağı?" sorusuna yanıt aranırken, çevre ve insan sağlığına etkisi ve ekonomikliği dikkate alınmalıdır. Bu sorunun çözümü ülkeden ülkeye bazen de aynı ülkede zamandan zamana değişir.

Enerji kaynaklarından biri olan nükleer enerji konusunda ülkemizde ilk çalışmalar 1967'de başladı. 1971'de TEK bünyesinde Nükleer Santraller Dairesi kuruldu. 1974 yılında Akkuyu'da 600 MW'lık bir nükleer santralin yapılmasına karar verildi. Fakat bazı ekonomik sorunlar nedeniyle başlanılamadı. 1983 yılında bu kez uluslararası firmalara "yap-işlet-devret" modeliyle santral kurmak üzere çağrı yapıldı ve Kanada "AECL" Şirketi'nin Akkuyu'da ABD'den "General Electric" Şirketi'nin de Sinop'ta santral kurulması istendi. 1986 Çernobil faciasından sonra bekleme dönemine girildi. 1987'de TEK Nükleer Enerji Dairesi kapatıldı. 1992'ye gelindiğinde aynı senaryolar tekrar yaşanmaya başlandı. 1993 yılında TEK'e bağlı Yeni ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları Müdürlüğü sessizce kapatıldı.

Nükleer enerjinin maliyeti:

Nükleer enerji ucuz mu?

Nükleer enerjinin ucuz olduğu masalı yapılmış birçok ekonomik analiz sonucu çürütülmüştür. Analizlerin sonucunda şu önemli

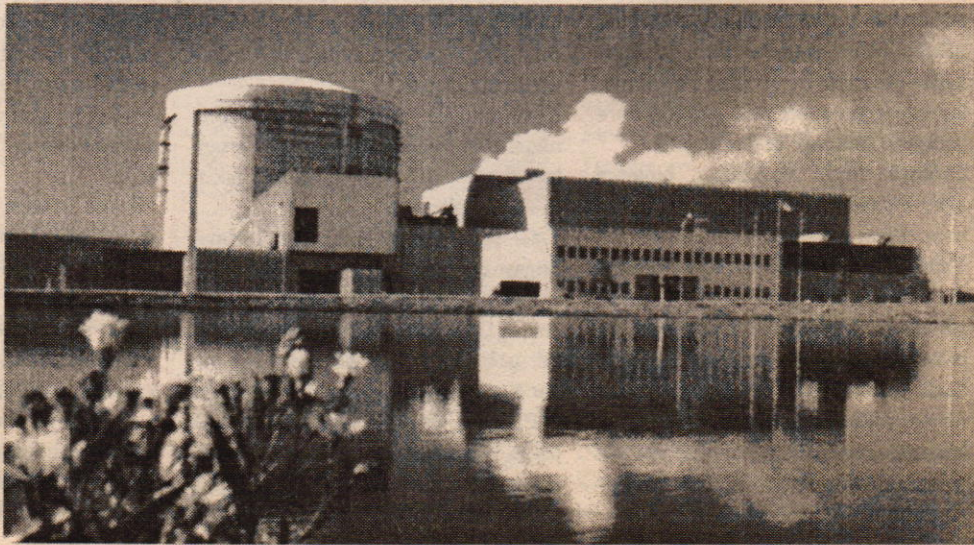
gerçekler ortaya çıkmıştır. ABD nükleer enerji üretimi hakkında yeterli verilerin olduğu 1968 ve 1990 yılları arasında nükleer enerji üretimi maliyeti kömür, petrol, doğal gaz gibi kaynaklardan enerji üretimi maliyetinin 2 katıdır. Yine bakım ve işletme maliyeti fosil yakıt tesislerinin bakım ve işletme maliyetinin 3-4 katıdır. Ayrıca her geçen gün yakıt maliyeti yüksek bir oranda artmaktadır. Dünyada enerji üreten tesislerden sadece nükleer santrallerde ortaya çıkan milyonlarca ton katı ve sıvı radyoaktif atığı çevreden yalıtma maliyeti hiç de azımsanacak ölçüde değildir.

ABD'de nükleer enerji programının başarısızlığı iş dünyası tarihindeki en büyük yönetim felaketi sayılmaktadır.

Nükleer enerji güvenilir mi?

Nükleer lobilerin iddia ettikleri gibi dünyada yalnızca 3 adet ciddi nükleer kaza yaşanmadı. Aksine irili-ufaklı binlerce kaza yaşandı. En tehlikeli olanları ve kamuoyuna rastlayanları 1957 Windscoale (İngiltere), 1979 Three Mile Bland (ABD) ve 1986 Çernobil (Rusya) dışında binlerce kaza yaşandı dünyamızda. Sadece ABD'de bugüne kadar Nükleer Denetleme Komisyonu'nun (NCR) kayıtlarına göre felakete yol açabilecek derecede 169 kaza olmuştur. Japonya'da 1992 yılında tam 20 tane önemli reaktör kazası rapor edilmiştir. 1992 yılında Rusya; uluslararası kuruluşlara 205 kaza rapor etmek zorunda kalmıştır. İngiltere'de son altı yılda 17 ciddi nükleer santral kazasının olduğu ortaya çıktı.

Şu anda dünyada en riskli yatırım olduğu için hiçbir reaktörü sigorta şirketleri sigortalamamaktadır.

Nükleer santral kazaları kaçınılmazdır. Çünkü santral, karmaşık ve yoğun olarak birbiriyle sıkı bağlantılı binlerce irili-ufaklı modülden oluşur. En ufak bir birimde meydana gelen arıza, ona bağlı başka birimlerin devre dışı kalmasına ve beklenmedik zincirleme sorunlara neden olur. Sistem ne kadar yüksek teknolojiyle üretilmişse risk de o oranda artar.

Radyoaktivitenin canlı yapısına etkileri

Solunma veya besin yoluyla vücuda alınan radyasyon genlerin (DNA'ların) kimyasal yapısını bozarak, hücrelerin normal olarak ikiye bölüneceği yerde milyonlarca birbirinin eşi bozulmuş programsızlaşmış hücreye bölünerek üremesine ve giderek kansere yol açar.

Kansere yol açmasının yanı sıra radyasyon organizmanın kalıtsal yapısında ani değişikliklere neden olur. Radyasyona maruz kalmış bir sperm ve yumurtadan, düşük veya sakat bir çocuk doğumu olabilir. Çocuk ana rahminde iken radyasyona maruz kalmışsa, çocukluk lösemisi olasılığı artar.

Son yapılan araştırmalara göre, alçak dozda radyasyonun tahminlerin aksine, insan vücuduna daha zararlı olduğu bulunmuştur. Nükleer santrallerin civarında yaşayanlar da görülen kanser vakalarında yüzde 400'lük artış, normal olmayan doğumlar. Bunun bilimsel kanıtı olarak gösterilebilir.

ABD'deki reaktörlerin 80 kilometrelik çevresinde yaşayan kadınlarda ortaya çıkan meme kanserlerinin bazı santrallerin yakınında 1950'lerdeki değerlere göre %40 arttığını gösteren araştırmalar mevcuttur. Oak Ridge Ulusal laboratuvarında çalışanlarda kanserden ölüm oranı beklenenden %40 daha fazladır. Ayrıca 17 Şubat 1990 tarihli Britis Medical Journal'da yayınlanan bilimsel bulgulardan sonra, İngiliz hükümet yetkilileri, Sellafield nükleer tesisinde çalışanların çocuklarında yüksek lösemi oranlarına rastlanması nedeniyle, bu kişilere çocuk yapmalarını önermişlerdir!

Nükleer enerjiye ihtiyacımız var mı?

Özellikle 1992 yılından itibaren sistemli ve programlı olarak, ülkemizin 1995 yılında karanlıkta kalacağı sık sık devletin en yetkili teknokratları tarafından dile getirilmeye başlandı. Oysa ki 1999 yılındayız henüz nükleer santralimiz yok ve karanlıkta değiliz.

Yapılan ölçümler sonucunda ülkemiz hidrolik potansiyelinin yüksek olduğu ve ne yazık ki verimli olarak kullanılmadığı ortaya çıkmıştır. Linyit kaynaklarımızın üçte ikisi henüz incelenmemiştir. Ayrıca Türkiye Kafkas ülkeleri, Irak ve Bulgaristan'a elektrik satmakta ve tüm Ortadoğu'ya satabilmek ve Doğu-Batı Avrupa şebekelerine bağlanmak için yeni yatırımlar ve antlaşmalar yapmaktadır.

Batı ülkelerindeki durum şöyledir: Almanya'da yeni nükleer güç tesisleri kurulması yasaklanmış ve mevcut santraller kapatılmıştır. Avusturya, Danimarka, İspanya ve İtalya'da artık nükleer güç tesisi kurulmayacaktır. ABD'de ise 1978'den itibaren yeni reaktör siparişi verilmemiştir. Gün geçtikçe halkın nükleer tesislere

karşı çıkışı artmaktadır.

Dağıtım sistemindeki şehir şebekeleri genellikle eskimiş olduğundan ve uzun zamandır yatırım yapılmadığından tüketici taleplerine cevap veremeyecek bir hale gelmiş bulunmaktadır. Bu nedenle de özellikle büyük şehirlerde elektrik kesintileri yaşanmaktadır. Oysa enerji verimliliği, tasarrufu ve etkinliği konusunda yapılabilecek en basit ve acil iyileştirmelerle; kısa bir zamanda kullandığımız toplam enerjinin yaklaşık %46'sını tasarruf edebileceğimiz TÜSIAD'ın raporunda yer almaktadır. Dünyada giderek nükleer enerjiden ve fosil yakıtlardan uzaklaşıyor; daha temiz, yenilenebilir, verimli, tasarrufa dayalı, basit, ucuz ve çok çeşitli enerji üretme teknolojilerini bir arada kullanmaya doğru gidiliyorken Türkiye'de kurulmaya çalışılan Akkuyu ve Sinop nükleer santralleri üzerinde ısrar edilmesi ve Akkuyu'da ihalelerin kime verildiği açıklanacak düzeye gelmesi gerçekte Türkiye'nin enerji politikalarının reel insan ihtiyaçlarına göre değil, politik tavırlara göre ve gelişmiş ülkelerin ellerindeki eski teknolojileri az gelişmiş ülkelere satma projeleriyle şekillendiği anlaşılıyor. Bölgedeki güçler dengesi nedeniyle Türkiye'de nükleer silah üretmenin araçlarını yaratmak istiyor ama kurulacak santralde nükleer silah yapma izni egemen ülkeye - fabrikayı kuran - ait. Ayrıca madem Türkiye'nin dış politikası yurttan sulh, cihanda sulh o zaman niye nükleer santral; yoksa bizi düşünüp enerji ihtiyacımızı karşılayacağına inanır mıyız. Türkiye enerji ihtiyacının sadece %2'sini karşılayacak olan bu enerji yörenin aydınlatılmasında, Koçun-Fordun Seka fidanlığına kurduğu otomobil fabrikalarında kullanılacak. Bölgedeki (Adana-Mersin-Tarsus..) halkı nükleere ikna etmek için ışıklar kesen, şehri karanlığa boğan, ders kitaplarına nükleerin faydalı olduğunu yazanlar, radyasyonlu çayı halkın gözünün içine bakarak hüpürdeterek içen "bakanlar". Alternatifi yok deyip broşürler çıkartarak insanlığımızın sorumluluğunu üstlenen şarlatan bilim adamları bu çocuğun bacaklarını ona geri getirebilecek misiniz. Bu haritaya yen bir nükleer daha ekleyip egonuzu tatmin ederken, satılmış bilimadamı kimliğinizle nükleere hayır demek insani bir sorumluluktur; çocuklarımız için olduğu kadar bugünlerimiz için de... Nükleer savaşa, santrale hayır!

PET-SHOP

Bakakalırım giden geminin ardından...

Çıplak tepelerin üşütmediği bir vadinin ahşap damında büyüyen çocukluğum; kavak ağaçlarını, zambakları, su taşıyan sümbül kokulu arkları tanıdım. Gökyüzünü, bahçemizdeki ağaçlara akan gölün küçük kurbağalarıyla örtüyordu üstümüze gece, gelincikler rüzgarla sek sek oynamayı bildirdi ben kurbağalardan üşümeyi öğrenirken.

Yazın bahçe işleri, tarla tapan, üzüm, patates, soğan hazırlayarak geçirdi bir sonraki mevsime. Meyve ağaçlarından reçel yapılırdı. Kayısı, kiraz, şeftali, dut... kır çiçeklerinden oyuncaklarımıza taç, kavak ağaçlarının gazeli kışın sobamızda ıhlamur çayının suyunu fokurdattırdı, ceviz kabukları bul-kaç oyununun basit araç gereçleriydi. Topladığımız domatesten salça, balkabağından tatlı yapmayı ateşin kızılığı öğretti, her mevsim yaşıyordu bu vadinin arasında, ta ki o çelik kapılı tır vadiye gelip kapımızı çalınca kadar. ikindinin akşama ökse attığı bir saatti, iki adamdılar, çelik kapılı tırdan inip evin önünde mısır pişiren babama yaklaştılar. Adamlardan çiroz olanı:

Selamın aleyküm dedi

Babam ayağa kalkıp uzun süredir tanıdığı bir dostuymuşçasına bir sı-

caklıkla buyur, buyurun dedi.

Benim oturduğum sedire iki adam sığıştılar. Oturur oturmaz adamlardan esen yel içime bir kasvet çökretecek kadar ağırdı. Birkaç dakika sonra bu ıssız vadiye adamlar ne aradıklarını söylediler. Fransız Sodexo bilmem ne yemek şirketinin Türkiye temsilcileriymiş ve ülkemizde çok büyük bir Fransız öz yemekleri yapan lokanta açmışlar, ayrıca özel specialleri de varmış önemli kişilere. Merak etmiyor değildim, ben tarhana çorbasıyla - yufka ekmeği banan bir çocuk ne anlardı Fransız bilmem ne şirketinin yemeklerinden hem bananeydi ama konuşmanın gerisini adam (çiroz olan) ağız sulanarak anlattıkça onun sulanan ağız benim damarlarımdaki kanı çekiyordu. Bize yaptıkları special yemeklerden birisi olan kurbağalı kekik çorbasını ballandıra ballandıra anlatıyordu ve bölgede en iri ve en besili kurbağaya sahip derelerinin bizden "parasıyla" kurbağalarını istiyorlardı. Adam tek bir şey söylüyordu ikimizde babam çok kazanacağız sen de rezillik çekmiyince biz de yolumuz bulacağız. Babam oturduğu ocağın başından bir hışımla kalktı ve adamlara gidin gidin... arkanıza bakmadan kurbağalarımızın sesini duymadan gidin dedi.

Sanırım hiç ummadıkları bir tepkiyle karşılaşan iki adam çelik turlarına binip vadiden şehre doğru uzaklaştılar.

Bizden yorganımızı istiyorlardı yerineyse bir çuval kağıt vereceklermiş, sıcaklığımızı satmayacaktık ama birkaç gün sonra 2 adam turlarıyla yine geldiler bu sefer yanlarında ilçeden topladıkları 10-15 insan vardı. Göle gidiyorlardı. Biz ve vadedeki diğer 3 ev göle yöneldik adamlar köylülerin eline birer süzgeç tutuşturmuşlar. Kurbağaları topluyorlardı, vadililer kavga çıkması pahasına adamları taşla soypayla kovaladılar iki adam yaptığımızın yanında kalmayacağını, bu işi Kaymakamlıktan izin alarak yaptıklarını söylüyorlardı. Yani işi kitabına uydurmuşlardı. Verilen izin belgesinde Bölgenin tarihi ve turistik değerlerini yaymak, ilçenin ismini duyurmak adına böyle bir teklifi hemen kabul etmişti kaymakam. Kurbağalar bizim ilçeyi meşhur edecekti. O yıl jandarma korumasında kurbağalarımız çalındı. Yaşamımızı bizden çalışıyorlardı. Bizse korumasız soyuyordu çıplaklığımızı. Gelecek yılı düşündük hep yine aynı yine yine ne olacaktı 1-2 yıl sonra baharda, çiçekleri şeftali ağaçlarının zoraki açıyordu. Silahların gölgesinde toprağa düşen

buğday un olmaya hazır değildi. Bataklığı ve sivrisinekleri yok eden kurbağalar gittiğinden beri son 2 yılda iklimde değişti, vadide. Bataklıktan yayılan sinekler vadiden ilçeye salgın hastalıklar taşıdı, suyu muza mikrop, havamıza toz duman karıştı her yaz ilçenin havasına - suyuна gelen yaylacılar artık ilçeye uğramaz oldular. Yerliler bile yazı yakın köylerde geçirir oldular. Kurbağalar giderken yanlarında havamızı toprağımızı, aşımızı, suyumuzu da götürmüştü.

Vadililere, düşman olan ilçedekiler herşeyden bizi sorumlu tuttular, yıllardır baskılar bizi yaşanmaz kılıyordu., artık yitirmiştik dostluğumuzu komşuluğumuzu. Onlar yazın, kurbağaları toplama ve yaşamımızı çalmaya geliyorlardı jandarmalarla. Artık yol zamanıydı, yaşamak buysa yaşayalım ama yaşamak bu değilse o zaman yaşamak neredeyse oraya gidelim " deyip büyük kente gelmiştik. Toprağımız kalmadığından suyumuz bataklığa karıştığından tek sermayemiz okumak olmuştu. Kent bizi besleyecekti, onların geniş şeritli yollarında diziliydi yaşam. Yürürken bu kasve-

tin içinde gözüm kafesler takıldı, kaldırımın kenarında kuşlar, kediler, sincaplar, köpekler kafesteydi "Pet-Shop" yazıyordu, dükkanın tabelasında. İçeri girdim balıklar-kertenkeleler evet evet kurbağalar, yılanlar satılıktı- tasmalarıyla, mamlarıyla - şampuanlarıyla takım olarak, Orman görmeyenlere pınarın gözünden su içmeyenlere 9 milyon 999 bine papağanlar satılıktı. İnsanlara arkandan gelecektir denilen şey buydu.

Kafesin içine sıkışmış bir köpek vardı sıkış pıkış- neredeyse nefes alamıyordu. Bu köpek nefes alamıyor dediğimde tezgahı. Ha o mu o zaten büyüdü kimse almaz deyince.... babam geldi aklıma acaba dedim kurbağalarını satmayan bu adam yaşamın kafeslerin içinde pazarlandığını duysa inanmazdı her halde.

Kimse ona inandıramazdı, sincapların bir kafeste yetiştiğine, köpeklerin günlük yoğurt muamelesi gördüğüne, Nasıl size sokak çocukları alım satım. Merkezi kurulacakmış derlerse inanamazsanız babamda buna inanamazdı aklıktan ölen Kuzey Koreliler çaresizlikten kızlarını

Çinli erkeklere satıyordu. Genç kızlar, yaş, görünüm ve sağlık durumuna göre 800-1500 dolardan alıcı buluyordu, desem gazetede ki haberi okuyup. Kışın soğuşunda sokakları dolduran binlerce sokak çocuğunun, güneyde bankmatiklerde kışı geçirdiğini söylesem; sokakta yaşayan binlerce çocuğun beşte birinin madde bağımlısı olduğunu söylesem bu kentin sahibi efendiler yaşamı sokak tabelalarından çıkartanlar, karınlarını Doğal besin ve tüketim ürünleri dükkanından doyuranlar, köy ekmeği üzüm pekmezi, keçiboynuzu tadan efendiler " ekolojik ürüncüler" tarlanın çamuruna dirsekleri değmeyenler, evlerinin en korunaklı köşesini şark köşesi yapıp tandır ekmeği yiyen ama o tandırda bugün hangi korunun olduğunu bilmeyenler, safariler yapıp sırtlan kaplan avına çıkanlar, Doğanın ellerini bırakıp, kendilerini balığa kuşa mahkum edenler yaşamı paket mi istersiniz şimdi burada mı yersiniz, üzümü toplamadan ekolojik pekmez içenler, ekolojik köylere tur düzenleyenler, petshoplarda semender avına çıkanlar kaç yaşamı evsiz ve yurtsuz bıraktığınızı bir kez daha düşünün yaşamı ulaşılabilir bir uzaklığınıza koyabilirsiniz. Doğanın hayatın içinde yaşamak isteyenler ekolojik dükkanlarını Mamak'taki, Keçiören'deki yoksullarla açın, temiz hava-suçalık derdi olmayan Ayrancının, Çankaya'nın zenginleriyle değil, yoksa çocuklarınız size gelip anne-baba beni hangi pet shop'dan aldınız diye sorarsa, arkadan da getireceğiniz bir kent daha kalmayacak ya da çocuğunuzu seçmeye petshoplara giderseniz sorduğunuz ürünlerden birine tezgahı - onun gözleri güzeldi ama artık büyüdü kimse almaz derse kaçacağınız ne bir orman, koparacağınız ne de bir yağmur kalacak, petshoplara ekolojik ürünler dükkanında buğday tarlaları, hasatlar göremezsiniz. Sokak çocuğu olan sığın peşinde yaşam olun, rüzgarın yüzüne dönük bir denizin ortasında ve denize çıkan yollarda. Çocukluğunuzu da satın almayın yaşamınızı sattırmanın.

SERMAYENİN ULUSLARARASILAŞMASI

YENİ DÜNYA DÜZEN(LER)İ VE

1995 yılında 19 OECD ülkesinin gündemine getirilen ve çok uluslu şirketlerin (ÇUŞ)'un anayasası olan çok taraflı yatırım anlaşması (MAL) küreselleşme masallarına uygun biçimde devletlerin hukuk kurallarını bütünleştirerek evrensel bir hukuk oluşturacak adım olarak lanse edilip kimi çevreler tarafından büyük bir gelişme gibi açıklandı. Söylemlere göre artık uluslararası şirketlerin yatırımlarının önündeki tüm engellerin kalkmasıyla az gelişmiş ülkeler daha hızla kalkınacak, istihdam sağlanacaktı. ÇUŞ'ların göreceği her türlü zararın uluslararası tahkim soncu "yatırım" yapılan ülkelerce karşılanması ÇUŞ'ların yaratacağı zararla ilgili hükmün bulunmaması, sözleşmeyle çelişen hukuk kurallarının yok sayılması, grev ve sendika haklarının şirketleri zarara uğratacağı gerekçesiyle, lağvedilmesi gibi maddelerini incelediğimizde kimlerin kalkınacağını tahmin etmek hiç de güç değil,

MAL'ye göre yabancı sermaye hangi ülkede yatırım yaparsa yapsın çok taraflı yatırım anlaşması Hükümleri geçerli olacak. Burada kastedilen yatırımsa sıcak para girişlerinden, emlak sektöründeki spekülasyonlara borsa oyunları ve tahvil alımları gibi son derece geniş anlaşılmalı. İmzalandıktan sonra 5 yıl sözleşmeden çıkamama ve 15 yıl bağlı kalmayı da hesaba katarsak MAL'nin gerçekte kaynakların peşkeş çekilmesinde, yaşadığımız alanların özelleştirilmesinde tekellere eşit haklar tanıyan - kuşkusu bu eşitlik en güçlü tekellere diğerlerine göre daha eşit haklar taşıyor- bir sözleşme olarak ezilenlerin üzerindeki kabusun yeni adı olduğunu görürüz. Bu kabusu derinlemesine incelemek için öncelikle küreselleşme kavramından yola çıkmanız yerinde olacaktır.

Küreselleşme olarak sunulan olgu dünyanın tek Pazar haline getirilmesini ifade edersek ulus devletlerin ortadan kalkarak ulusal ekonomilerin yerini tek ve ortak çıkarla-

rın etrafında birleşen bir dünya ekonomik model masalını önümüze sunuyor. Oysa somuta indiğimizde yaşanan durumun kapitalizmin girdiği son yapısal krizden kurtulma çabaları içinde, ucuz işgücü ve hammadde cenneti olan 3. dünya ülkelerinin sömürülerek sermaye artırımına yoluna gidilmesi ve küreselleşmesinin, sermayenin uluslararasılaşmasından başka bir şey olmadığını gözlemliyoruz.

Kuşkusuz dünya pazarının bütünleşmesi olgusu inkar edilemeyeceği gibi, bunun yeni bir kavrammış gibi ortaya konması bizi yanlışla sürükleyecektir. Emperyalist aşamada dünya sermayesinin her türlü akımının bütünleşme düzeyi yükselmiş, bu durum 80'lerden sonrası hız kazanmıştır. Ayrıca son 30 yıl içinde büyük sanayi gruplarının karlarını yatırımda finans sektörüne kaydırmaları, uluslararası mali işlemleri mal üretiminin 7 katı büyüklüğüne ulaştırırken finans ve rantıye sermayesini ön plana çıkarmıştır. Bu konuda önemle durulması gereken nokta bütünleşmenin biçimidir. "Doğrudan dış yatırım yapan ve birden fazla ülkede mal ya da hizmet üretimin örgütleyen işletmeler" olan ÇUŞ'lar tek bir ülkenin sınırlarını aşarak faaliyetlerini

dünya ölçeğinden planlamaya ve yürütmeye başlamıştır. ÇÜS'ların merkezlerinin % 90'ı emperyalist ülkelerde bulunmaktadır. Bu şirketleri - kar hesaplamalarını yaparken belirledikleri kıstaslarsa ülkelerin ücret düzeyi, emeğin yetişkinliği, altyapısı, gümrük vergisi, çevre duyarlılığı gibi olgulardır. Burdan hareketle az gelişmiş ülkelerden kaynak transferi sağlanırken dünya küreselleşmekten çok güney kuzey olarak daha uç kutuplaşmalara gitmektedir. Sözgelimi son istatistiklere göre İsviçre'nin GSMH'si tüm Afrika kıtasının GSMH'sininin 1,5 katına eşit olurken dünyanın en zengin 10 kişinin yıllık geliri en fakir 40 ülkesinin Millî Gelirine eşit bir hal almıştır. Dolayısıyla var olan bütünleşme de tek ve ortak bir çıkar noktasında değil emperyalist - kapitalist ülkelerin yararına hizmet eden bir noktada ezen - ezilen ayrımını güçlendirici yönde gelişmektedir.

Burdan varılacak sonuçta çağımızda ulus devletlerin ortadan kalkması değil varolan devletlerin görevlerinin uluslararasılaşan sermayenin çıkarlarını korumak noktasında yeniden tanımlanması gerekliliğidir. Kapitalist üretim tarzının her tarihsel döneminin belli bir birikim modeline denk düştüğünü, bu modelin de belli bir sınıf ittifakına dayandığından hareketle çağımızda devletlerin görevlerini 1.) ÇÜS'ların faaliyetine uygun alt yapı oluşturarak yol, köprü, iletişim şebekeleri- kurmak 2.) buna uygun makro ekonomik politikaların benimsemek 3.) Emekçilerden gelecek tepkiye karşı baskı mekanizmasını kuvvetlendirmek şeklinde sıralayabiliriz. 70'lerin sonlarından itibaren kapitalizm girdiği krizden kurtulmak için Keynesci modeli terk ederek devletin ekonomiye müdahalesini en aza indirgeyen arz yönlü iktisat politikasına geri dönmüştür. Karı arttırmanın yolu da sosyal amaçlı (sağlık, eğitim) harcamaların kısıtlanması, ücretlerin düşürülmesi, dar gelirli- lere yönelik sübvansiyonları kaldırarak KİT'leri özelleştirmekten ve bunun önündeki tüm engellerin (sendika DKÖ) lağvedilmesinden

geçmektedir. Gelişmiş ülkeler için refah devleti, az gelişmiş ülkeler içinse kalkınmacı devlet modelinden köklü bir kopuşu ifade eden yeni döneme geçmek o kadar kolay olmamış ancak toplumsal muhalefet odaklarının ezilmesiyle sağlanabilmiştir. Türkiye'de de "küreselleşme" politikalarına zemin hazırlayan 24 ocak kararları yaklaşık bir milyon kişinin gözaltına alındığı, yüzlerce insanın kaybedildiği bir darbe sonucu yaşam bulmuştur. Borçlanma politikalarıyla tek yönlü kaynak transferini arttırarak ülkelerin kompradorlaşması sağlanmaktadır. Dışa dönük modelle açıklanan bu durum sayesinde belli bir süre sonra "güney ülkeleri" ihracat gelirlerini de borç ödemek için kullanırken giderek daha fazla emperyalist ülkelere iktisadi yöndeki bağımlılığını, siyasi yönden bağımlılıkla pekiştiriyor, diğer yandan ucuz ihracat, borç, faiz, anapara ödemeleri, sermaye kaçıışı ve kar transferi yoluyla yoksullaşmaya devam ediyor.

Sonuç olarak küreselleşme olarak ifade edilen söylem geçmişten beri ezilen, baskı altında tutulan kitleler açısından sömürgeciliğin son aldığı biçimdir. Sermayenin merkezileşmesi rekabeti kaldırmadığı gibi pazarı sermayenin daha az sayıdaki büyük ve güçlü grupların ellerine bırakırken bunların arasındaki rekabetse paylaşılmış dünyanın yeniden paylaşılması yönündedir. Buradan hareketle sermaye-

nin uluslararasılaşmasının siyasi boyutuna denk düşen kavram tek bir dünya düzeninden ziyade ABD, AB ülkeleri ve Japonya gibi devletlerin başını çektiği "Yeni Dünya Düzenleri" olgusudur. Nasıl ki tek tek bireyler karşıt çıkarları olan bireylere karşı bir sınıf teşkil etmesine rağmen bu sınıflar kendi içlerinde de bölünmüşseler gelişmiş kapitalist Ülkeler ve bunların oluşturduğu ÇÜS'ların temsil ettiği her bir Yeni Dünya Düzeni de özellikle 3. Dünya ülkelerinin paylaşımı konusunda birbirleriyle rekabete girmektedir.

Kuşkusuz burda önemli nokta bu çelişkilerin emperyalistleri ortak çıkarlar etrafında birleşme olgusunu da dışlamamasıdır. İşte MAI'de ancak bu doğrultuda her bir yeni dünya düzeninin ortaklaşmalar kadar çelişkileri de içinde barındırdığı ifade edilerek anlaşılabilir. Fransa ve Kanada'nın anlaşma metninden çekilmesi şimdilik MAI'nin geçici bir süre için rafa kaldırıldığını gösterse de son gelişme olarak sözleşmenin OECD'nin kapsamından alınıp WTO (Dünya Ticaret Örgütü)ne taşınması ve Kasım ayında "Millenium Round" adıyla 3. WTO Bakanlar konseyi toplantısına getirilecek oluşu egemenlerin istedikleri sömürüden vazgeçmeyeceklerinin bir kez daha kanıtıyor.

